

Forhandlinger i Stortinget nr. 148

5. mars – 1) Landbruksministerens redegj. i Stortinget 13. feb. 2001 om kugalskap mv. 2) Forsl. fra repr. Karin Andersen og Rugtvedt om å innføre forbud mot kjøttbeinmel i fôr til husdyr 3) Forsl. fra repr. Enoksen, Morten Lund og Nymo om midlertidig forbud mot import av levende storfe og kjøttprodukter av storfe fra land som har påvist kugalskap 2211

Møte mandag den 5. mars kl. 12

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 60):

1. Landbruksministerens redegjørelse i Stortingets møte 13. februar 2001 om de faglige vurderinger om smitterisiko og reelle effekter av tiltak mot kugalskap som norske myndigheter bygger på
2. Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Lisbet Rugtvedt om å innføre forbud mot kjøttbeinmel i fôr til husdyr (Innst. S. nr. 159 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:30 (2000-2001))
3. Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen, Morten Lund og Tor Nymo om midlertidig forbud mot import av levende storfe og kjøttprodukter av storfe fra land som har påvist kugalskap (Innst. S. nr. 160 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:42 (2000-2001))
4. Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Jon Lille-tun, Ansgar Gabrielsen, Morten Lund og Leif Helge Kongshaug om at staten skal dekke også grunneier-nes saksomkostninger i tvister om reinbeite (Innst. S. nr. 158 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:26 (2000-2001))
5. Innstilling fra sosialkomiteen om samtykke til del-taking i ei avgjerd i EØS-komiteen om endring av pro-tokoll 31 i EØS-avtala om deltaking for EFTA/EØS-statane i dei lengde delprogramma innanfor EU-pro-grammet for folkehelse (2001-2002) (Innst. S. nr. 155 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 44 (2000-2001))
6. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stor-tingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å innføre oppsøkende og forebyggende hjemmesykepleie i eldreomsorgen (Innst. S. nr. 157 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:29 (2000-2001))
7. Referat

Presidenten: Representantene Ursula *Evje* og Ola D. *Gløtvold*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- Fra representantene Haakon *Blankenborg*, Dag *Daniel-sen*, Fridtjof Frank *Gundersen*, Johan J. *Jakobsen*, Marit *Nybakk*, Lisbeth *Rugtvedt*, Lars *Sponheim* og Einar *Steensnæs* om permisjon i dagene 5. og 6. mars, alle for å delta i det 18. interparlamentariske møtet mellom Stortinget og Europaparlamentet i Brussel
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermi-sjon for representanten Gunn *Olsen* fra og med 5. mars og inntil videre
- fra Høyres stortingsgruppe om velferdspemisjon for representanten Erna *Solberg* fra og med 5. mars og inntil videre

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Oslo, Sissel *Dagslet*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte under repre-sentanten Dag Danielsens permisjon i dagene 5. og 6. mars, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: André *Kvakkestad*
For Hordaland fylke: Harald *Hove* og Lars Arne *Ryssdal*
For Oppland fylke: Kjell Ivar *Fossnes*
For Oslo: Kai *Ekanger*, Bjørn *Hansen* og Heikki *Holmås*
For Rogaland fylke: Olaf *Gjedrem*
For Telemark fylke: Marthe Scharning *Lund*
For Nord-Trøndelag fylke: Marit *Arnstad*
3. Heikki *Holmås* innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten Lisbet *Rugtvedt*.

Presidenten: André *Kvakkestad*, Harald *Hove*, Lars Arne *Ryssdal*, Kai *Ekanger*, Bjørn *Hansen*, Olaf *Gjedrem*, Marthe Scharning *Lund* og Marit *Arnstad* er til stede og vil ta sete.

Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten fore-slå at sakene nr. 1, 2 og 3 behandles under ett – og anser det for vedtatt.

S a k n r . 1

Landbruksministerens redegjørelse i Stortingets møte 13. februar 2001 om de faglige vurderinger om smit-terisiko og reelle effekter av tiltak mot kugalskap som norske myndigheter bygger på

S a k n r . 2

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stor-tingsrepresentantene Karin Andersen og Lisbet Rugtvedt om å innføre forbud mot kjøttbeinmel i fôr til husdyr (Innst. S. nr. 159 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:30 (2000-2001))

S a k n r . 3

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stor-tingsrepresentantene Odd Roger Enoksen, Morten Lund og Tor Nymo om midlertidig forbud mot import av leven-de storfe og kjøttprodukter av storfe fra land som har på-vist kugalskap (Innst. S. nr. 160 (2000-2001), jf. Doku-ment nr. 8:42 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil pre-sidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden fordeles slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og representanten Bastesen 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Morten Lund (Sp) (komiteens leder): Norsk kjøtt er tryggere. Norsk dyrehelse er bedre. De forsprangene må vi ta vare på. Alle ser nå at de forsprangene representerer enorme verdier langt utover det som kan måles i penger. Derfor må helsehensyn bli overordnet frihandelsensyn i politiske beslutninger. Derfor må Statens dyrehelsetilsyn få mene og beslutte usensurert også når handel blir berørt av deres beslutninger.

Sist fredag bestemte Dyrehelsetilsynet at britiske soldater ikke skal få delta i en øvelse på Fosen, for å forebygge smitte – selvfølgelig uten politiske protester. Fagmyndigheten fikk bestemme.

Men når det dreier seg om import av storfe til en verdi av 1 mill. kr – under det i år 2000 – regnes ikke Dyrehelsetilsynet som faglig myndighet. Dyrehelsetilsynet har gang på gang skrevet og sagt at import av levende storfe bør stoppes for å hindre import av kugalskapssmitte. Statsråden påstår at han ikke har et faglig grunnlag for å innføre importforbud. Han påstår at stopp av en på alle andre vis ubetydelig millionhandel for å bevare vår førsteplass i europeisk dyrehelsestatus, vil bli dømt ulovlig.

Dyrehelsetilsynets faglige råd står i klartekst i brev datert 27. november 2000 og 18. januar 2001, blant annet. I sistnevnte brev er tilføyd:

«Dyrehelsetilsynet tar til etterretning den politiske beslutningen om ikke å innføre et innførselsforbud.»

Veterinærinstituttet har på spørsmål fra komiteen bekræftet at det er fakta fra Veterinærinstituttet som Dyrehelsetilsynet har bygd sine råd og avgjørelser på.

Fra næringskomiteens seminar 13. februar foreligger kopi av ekspedisjonssjef Gudbrand Bakkens hovedpunkter. Under overskriften «Utfordringer framover» er et av temaene å avklare ansvar mellom fag, forvaltning, politikk og konstitusjonelt ansvar.

Det er altså ikke godt nok avklart i dag, ifølge ekspedisjonssjefen. Og det vises tydelig i denne saken. Spørsmålet om en statsråd kan begrense en tilsynsmyndighets kompetanse etter eget forgodtbefinnende, vil Senterpartiet komme tilbake til.

Jeg er enig med dem som kaller det molbopolitikk ikke å innføre importforbud og samtidig kopiere de tiltak som settes i verk i land med langt dårligere smittestatus enn vår – de tiltak som statsråden har redegjort for i Stortinget.

Vi hadde ikke hatt noen debatt om kugalskapstiltakene hvis ikke statsråden hadde provosert ved å gå mot egen fagmyndighet, mot alle som uttaler seg på vegne av forbrukerne og på vegne av et samlet landbruk. Alle disse vil ha et importforbud for levende storfe for å stoppe import av kugalskapssmitte.

Det er nå bred enighet om at epidemiene som nå rammer Europa, skyldes EUs landbrukspolitikk, som media og statsråder nå beskriver som en trussel mot helse. Når epidemiene og matskrekken ikke har rammet Norge, skyldes det norsk landbruks sterke motstand mot frihandel med husdyr og biologisk materiale. Mange har kalt det proteksjonisme. Nå ser vi at det er klokskap. Det er den klokskapen som gjør at forbrukerne har tillit til norsk landbruk og norsk kjøtt. Landbruksministeren bør lytte mer til den klokskapen – kanskje endog tillegge landbruket såkalt fagkompetanse.

Vi trenger en ny debatt om vår landbrukspolitikk. Enda billigere mat for å følge prisutviklingen innen EU er et tema som er utgått på dato – likeså full frihandel med husdyr og kjøttprodukter regulert bare av tollsatser. Kontrollen blir aldri god nok når varestrømmen er så stor og de biologiske lovene er som de er. Enda færre slakterier for å redusere kostnadene må også diskuteres på nytt.

Kugalskapen er enormt skremmende. Statens institutt for folkehelse presenterte for komiteen prognoser som viste at antall døde mennesker i Storbritannia kan øke fra dagens 92 til mellom 5 000 og 10 000. Og da er det forutsatt at ingen flere dyr blir smittet, og at alle de vedtatte begrensningstiltakene gjennomføres.

Fortsatt vet vi for lite om smitteveiene fra dyr til folk, om andre dyr og deler av storfe kan bære smitten. Erfaringene med kugalskap siden utbruddet i 1986 er at de som har sagt vær føre var, har fått rett hele veien. Hvordan kan vi være føre var når det gjelder kugalskap? Det er ved å forske og ved å erfare. Det er ved å hindre ny utbredelse gjennom de smitteveier vi kjenner, og dem som muligens finnes. Et midlertidig importforbud for kjøttprodukter hører til den siste kategorien tiltak. Et slikt tiltak må håndteres suverent av fagmyndighetene både når det gjelder omfang og varighet.

Våre tiltak må ta utgangspunkt i at det ikke finnes sikre testmetoder for levende dyr, at de er usikre for slakt, at de ikke finnes for butikkvarer. Skal vi i tillegg legge til grunn at det finnes verstinger også innenfor internasjonal handel med matvarer og husdyr, slik at de helseattester som vår importkontroll baserer seg på, ikke er det samme som garanti? Senterpartiet mener ja. Det er tryggest å kjøpe og spise det som kommer fra land som ikke har de farligste dyresykdommene. Norge er et slikt land. Vi må fortelle folk om det! Og vi har et ansvar for at det fortsatt skal være slik.

Så vil jeg ta opp de forslag som Senterpartiet er med på.

Presidenten: Morten Lund har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Karin Andersen (SV): I det forslaget SV fremmet, var det et punkt 2, som gikk ut på å gjennomgå alle smittevernbestemmelsene i forhold til sykdommer hos husdyr og fremme forslag til forbedringer i regelverket. Jeg registrerer med forundring at komiteen har behandlet dette spørsmålet veldig summarisk, og det er grunnen til at det ligger et forslag på bordet i dag.

Jeg vil spørre representanten Lund, ut fra hans store skepsis til dagens matvarehandel og dagens politikk rundt trygg mat og at han er opptatt av at det fortsatt skal være slik at norsk mat er tryggere enn annen mat: Hva er da grunnen til at man ikke går inn for et slik forslag som SV nå fremmer?

Det å gå inn på akutt tiltak og midlertidige forbud nå kan være riktig og nødvendig. Men det er på ingen måte nok for å trygge situasjonen framover. Når situasjonen har eksplodert på en sånn måte som den nå har gjort i Europa, tror jeg ikke at det bare er Norge, men at faktisk alle land i Europa som nå både leter i panikk etter akutt tiltakene, og sjølsagt må sette seg ned og gå gjennom hele regimet på en ny måte for å finne nye bestemmelser som kan sikre oss bedre mot spredning av sykdommer.

Jeg vil derfor spørre representanten Morten Lund om han kan tenke seg å stemme for forslag nr. 1 som ligger omdelt i dag, eller om han i motsatt fall kan begrunne hvorfor det ikke er riktig å gå inn i denne problemstillingen på en bredere og grundigere måte enn det vi er i stand til å gjøre i denne runden.

Morten Lund (Sp): Aller først: Jeg merker meg at de tre store partiene, som utgjør flertallet, ikke ønsker å ta replikk, ikke våger å ta en debatt omkring denne saken som alle i Norge er så opptatt av! De tar altså ikke replikk på det første innlegget i denne debatten. Det er oppsiktsvekkende. En sånn redsel så vi også i debatten om matsminke. Vi fikk ikke replikker på oss, for man ønsket ingen debatt. Det er rart det ikke er forlangt lukket møte i Stortinget!

Andre land ønsker nå, som vi, en full gjennomgang av landbrukspolitikken og det som må til for å ta vare på folkehelsen. Engasjementet i Norge er nok like stort, men foreløpig ikke på Stortinget, dessverre. Jeg tror det må komme, det er nødt til å komme. Jeg synes vi har en hovedbegrunnelse for det ved at vi i dag har en bedre dyrehelsestatus, og vi har bl.a. mindre av sykdommer som smitter fra dyr til mennesker. Det er enormt viktig.

Så jeg er helt enig i det som SV sier. Vi må ha en langt bredere gjennomgang enn det som kommer ut av den redegjørelsen som vi fikk av statsråden, og de private forslagene som vi har fått. Men jeg synes at det vi nå har fått lagt fram, er et grunnlag for å komme videre. Jeg håper inderlig ikke det skal bli en politisk prestisje knyttet til at enkelte partier for noen år tilbake tvang igjennom import av levende dyr til Norge, som slett ikke er nødvendig for å få framgang i avlen, slik at de fortsatt er nødt til å mene det samme, selv om de ser at det er feil.

Vi skal nå vurdere forslaget fra SV underveis i møtet. Jeg synes det er positivt at SV har det engasjementet de

har, og jeg synes det er synd at SV ikke er med i næringskomiteen, der spørsmål som dette behandles.

Til slutt. Jeg er imponert over den selvkritikk som finnes innenfor EU-landene og innenfor de politiske myndighetene der, og som jeg til de grader savner i Norge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Gunnar Breimo (A): At vi i dag behandler en viktig sak, er hevet over enhver tvil. Utbruddet av kugalskap i flere land og faren for spredning av munn- og klovsyke i Europa bør så absolutt gi grunnlag for både reaksjoner og ettertanke også for oss i Norge. Det som skjer, er en klar demonstrasjon av at det er begrenset i hvor stor grad og på hvilken måte mennesket kan utnytte naturen og andre skapninger til egen vinning.

Den nærmest ukritiske industrialiseringen av jordbruket, med tilnærmet uhemmet bruk av antibiotika og hormoner som vi har sett i deler av Europa, har sin pris. Effektivitetskravet er helt åpenbart strukket for langt.

Midt oppe i den store tragedien for enkeltmennesker som ser sine livsverk gå opp i flammer, ser vi heldigvis tegn til politisk vilje til nytenkning. I Tyskland har Schröder varslet at han vil bort fra de store industribrukene der alt fra kyllinger til okser fødes, føres og slaktes etter samlebandsmetoden. Den tyske jordbruksministeren har fulgt opp med å bebude en total omlegging av tysk jordbrukspolitikk. Jeg håper hennes uttalelse om at tyske kyr ikke skal ta til seg annet enn vann, korn og gress, må bli en realitet både i Tyskland og andre steder.

Noen vil hevde at det som har skjedd, må få gjennomgripende konsekvenser også for norsk jordbrukspolitikk. Det vil imidlertid etter mitt syn være å overreagere. Selvsagt skal også vi satse mer på økologisering, slik det bl.a. legges opp til i jordbruksmeldingen. Sammenlignet med øvrige europeiske forhold har vi imidlertid et småskala jordbruk som ikke kan sies å utfordre naturens tålegrense. Selv det vi har av det som etter norske forhold kan kalles stordrift, blir smått i forhold til den gigantomanien som har spredt seg i andre land. Fortsatt har vi i Norge et jordbruk der husdyrene betraktes som levende individer, og ikke bare som livløse kjøtt- og melkeproduserende maskiner.

Det betyr imidlertid ikke at vi bare kan lene oss bakover i godstolen og la humla suse i trygg forvisning om at det vi ser ute i Europa, aldri vil skje hos oss. Det blir da heller ikke gjort verken fra myndighetenes heller fra næringsens side. Det beste bevis i så måte er landbruksministerens redegjørelse for Stortinget, de beredskapsplaner som er utarbeidet, og de rutiner som allerede er iverksatt.

Jeg har stor forståelse for at mange kan reagere sterkt og med frykt overfor muligheten for at en sykdom som kugalskap skal spre seg. Og det er tiltak mot den vi diskuterer i dag. Det er likevel på sin plass å mane til å holde hodet kaldt, slik at de tiltak som settes i verk, gir oss den tryggheten alle har krav på, uten å påføre oss unødvendige bivirkninger og sløsing med ressurser.

Jeg vil gi landbruksministeren honnør fordi han har klart å beholde roen i en vanskelig situasjon. Redegjørel-

sen for Stortinget var meget grundig og framfor alt tillitvekkende. Jeg vil i den anledning spesielt trekke fram henvisningen til brevet av 18. januar fra Dyrehelsetilsynet til statsråden, der dette organet sier følgende:

«Det er vår oppfatning at den særlige kontrollen som gjennomføres på importerte dyr ved slaktning fører til at kjøtt fra disse dyrene har samme kvalitet med hensyn til kugalskapsmitte som kjøtt fra norske dyr.»

Som ledd i de tiltak som er iverksatt, fjernes f.eks. alt risikomateriale. Den siterte uttalelsen fra faglig hold burde etter mitt syn føre til at vi alle gjorde vårt til å hindre at unødige frykt og uro skal spre seg.

Jeg kan i den sammenheng ikke unnlate å trekke fram et stort oppslag i avisa Nationen for 14. februar, der komiteens leder får seg til å si at «landbruksministeren vil ha oss ned i 3. divisjon for BSE-risiko» for at det da vil bli lettere å få ja til norsk EU-medlemskap. Jeg har stor forståelse for at statsråden valgte å overse denne formen for vulgærargumentasjon i en så viktig sak som dette er for hele landet. Jeg vil imidlertid ikke la den gå upåaktet hen. For det første sår den på en utilbørlig måte tvil om statsrådets ærlige hensikt. For det andre er den med på å spre utrygghet hos forbrukerne. Begge deler er like ille, fordi det som sagt dreier seg om en alvorlig situasjon som det er all grunn til å møte med både ydmykhet og ikke minst saklighet. At slike uttalelser svekker troverdigheten bak Senterpartiets eget engasjement, bekymrer meg ikke så mye, men man innbys jo til å spørre om det bare er billige politiske poeng man er ute etter.

I et annet avisoppslag, i Dagbladet, straks etter tilfellet i Sverige, som jo heldigvis ikke var noe BSE-tilfelle, uttalte Senterpartiets leder seg slik at det utløste overskriften: «Ingen er trygge». Heldigvis uttalte både Bondelagets og Bonde- og Småbrukarlagets ledere seg langt mer nøkternt. Bondelagets leder understreket f.eks. at mistanken i Sverige ikke var verre enn den vi selv hadde i Norge i fjor høst.

Til slutt vil jeg understreke det statsråden sa om åpenhet, og at det ikke må gå prestisje i våre holdninger på dette området.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Randi Karlstrøm (KrF): Da prionene ble oppdaget i 1996, ble det et paradigmeskifte i biologien. Aldri tidligere hadde vi sett at proteinstrukturer kunne operere slik de gjør – at de forårsaker kugalskap – og mye av kunnskapen om smitte og risiko måtte revideres. Det holder vi ennå på med i den vestlige verden.

Kunnskapsmangelen er erkjent. Skal en gi faglige råd, må en også gi råd ut fra det en ikke vet. Føre var-prinsippet er derfor meget relevant i denne saken. Midlertidig importforbud for å forebygge smitte og omfattende skade på den norske husdyrbestanden er derfor et viktig tiltak. Hovedproblemet her er: Hva vet vi? Hva vet vi ikke? Hvis våre faglige vurderinger bare skal basere seg på hva vi vet, er jo kanskje avgjørelsen enkel. Hvis vi derimot skal gjøre faglige vurderinger også ut fra de faktiske manglene på kunnskap, er det slett ikke så enkelt. Mener

Arbeiderpartiet at den erkjente mangel på kunnskap er relevant i denne diskusjonen? Eller støtter de seg bare til de fagfolk som bare baserer seg på det vi vet?

Vårt kontrollsystem er viktig, men det er ikke nok til å være i forkant. Dersom vi får tilfeller av BSE i Norge, faller vi automatisk ned på en lavere helsestatus, og vi vil faktisk få en svakere begrunnelse for å sikre oss sjøl med midlertidig importforbud i neste omgang. Og hva vil skje hvis det blir oppdaget et dyr med BSE i en besetning i Norge? Vil da hele besetning måtte brennes? Hvis ja: Hvorfor det? Fagfolk sier jo at BSE ikke smitter fra dyr til dyr. Hvis nei: Hva vet en sikkert om dette?

Gunnar Breimo (A): Jeg tør ikke tenke på hva som ville bli konsekvensene for samfunnet vårt hvis man i alle sammenhenger skulle lytte til råd om ting som vi ikke vet om. Da tror jeg vi vel måtte ta rev i seilene på svært mange områder. Så det handler jo egentlig om å handle rasjonelt i en vanskelig situasjon, og benytte den kunnskapen vi har. Da er det ikke grunnlag for f.eks. å hevde at kugalskap smitter gjennom kjøtt. Det har aldri vært registrert en slik smitte. Jeg vil spørre: Hva gjør vi i tilfelle vi skulle oppdage kugalskap i norsk buskap? Hva gjør vi da med det norske kjøttet? Skal vi destruere alt som var produsert av kjøtt? Det måtte jo i så fall bli konsekvensen av en slik føre var-holdning som det representanten Karlstrøm legger opp til.

Det at vi ikke har 100 pst. kunnskap om alt på dette feltet, er så avgjort relevant, og det er så avgjort erkjent. Det er bare å vise til statsrådets redegjørelse, som helt klart tilkjennegir det. Jeg synes at det er veldig prisverdig at man i så stor grad spiller med åpne kort, som man gjør i dette tilfellet.

Morten Lund (Sp): For ordens skyld: I det brevet som representanten Breimo siterte fra, står det en klar advarsel fra Dyrehelsetilsynet om at import av levende dyr medfører risiko for å importere smitte. De advarer mot det, og de tilføyer så:

«Dyrehelsetilsynet tar til etterretning den politiske beslutningen om ikke å innføre et innførselsforbud.»

Når det er en handel som kan være verdt 1 mill. kr, setter arbeiderpartiregjeringen den handelen høyere enn hensynet til å unngå import av smitte. Det samme ble gjort i forbindelse med matsminke, i forbindelse med zinkbacitracin, og når det gjaldt spørsmålet om vi skulle kunne bruke medisin i fôrtilsetning til dyr i Norge – handlingshensyn framfor helse. Helsemyndighetene protesterte i alle disse tre sakene, forbrukerne har protestert, og landbruket har protestert. Det er frihandelen med matvarer og husdyr som er årsaken til krisene i Europa. De statsrådene som går ut i andre europeiske land, sier: Nå må vi få gjort noe med det. Det sier de etter disse krisene, etter krisene i forbindelse med hormonkjøtt, og i forbindelse med at det ble avslørt at det var dioksin i kjøtt fordi det var brukt spillolje i fôret. Det jukses innenfor europeisk landbruk, for det lønner seg. Vi har sett det nå, i den siste krisen, på det viset at sauer er på lynvisitt innom Irland for at de skal kunne eksporteres til Europa som irsk kjøtt.

For Arbeiderpartiet er det EU-hensyn som avgjør i denne saken. Vil tidligere EU-motstander Gunnar Breimo innrømme at det er slik?

Gunnar Breimo (A): Jeg kan ikke la være å undres over hvorfor representanten Morten Lund ikke tar med det jeg siterte fra Dyrehelsetilsynets brev, og som er helt vesentlig i denne saken, nemlig at kjøtt fra importert storfe er like trygt å spise som norsk kjøtt. Men det er også riktig, det kan jeg bekrefte, at Dyrehelsetilsynet som et føre var-tiltak anbefaler et importforbud.

Men denne saken har også en politisk dimensjon. De tiltakene som vi iverksetter, må for det første være treffsikre, og det føler jeg meg overbevist om at de er. For det andre må vi ha oversikt over konsekvensene av det vi gjør. Denne handelen med storfe dreier seg ikke bare om 1 mill. kr, slik det framstilles. Hva vil konsekvensene være for Norge hvis vi ikke kan ha troverdighet i forhold til trygg mat og det vi foretar oss i den forbindelse, sett i relasjon til de enorme eksportverdiene vi har innenfor f.eks. fiskeri? Det er forhold som vi er nødt til å ta med i vurderingen.

Så forstod jeg ikke helt hvor Morten Lund ville hen med å referere til mitt nei-standpunkt i forhold til EU-medlemskap. Men hvis det har noen betydning, kan jeg jo bekjenne at det fortsatt står fast.

Karin Andersen (SV): Jeg har behov for å spørre også Arbeiderpartiet om de i denne saken kunne tenke seg å støtte SVs forslag som ligger på bordet i dag, og som utgjør den viktigste delen av punkt nr. 2 i det Dokument nr. 8-forslag som komiteen har behandlet, men der de ikke har gått inn i problemstillingen når det gjelder å gjennomgå smittevernbestemmelsene totalt sett. Dette dreier seg jo om å ta et helhetlig grep, om å se litt lenger enn til den akuttsituasjonen vi er i nå, og om å ha en erkjennelse av at det både innenfor EU og i Norge er behov for å gå gjennom dette på en ny måte, sett i lys av de katastrofene vi nå har opplevd i forhold til matvareproduksjon.

Så har jeg behov for å stille Arbeiderpartiet et spørsmål til. Jeg sitter her med en melding fra NTB – jeg får ta det for det det er, om det er sant eller ikke. Men det sies i hvert fall der at Norge i 2000 importerte 2,9 millioner kilo kjøtt fra land der det er påvist kugalskap, og at denne importen har fortsatt i år. Deler av denne importen dreier seg bl.a. om hele og halve skrotter, som altså inneholder materiale som ifølge statsråden skal være i høyrisiko-gruppen. Hvis dette er riktig, ser representanten Breimo at det kan være nødvendig med et midlertidig forbud, slik at man kan unngå at det oppstår sykdomstilfeller? Det er jo det vi snakker om. Jeg tror at alle de land som nå har denne smitten innenfor sine grenser, er like interessert som Norge i at dette ikke sprer seg. Derfor oppfatter jeg det sannt at tiltak fra norsk side er i alles interesse; ingen er tjent med at denne smitten kommer hit. Så onde tror slett ikke heller en EU-motstander at EU-landene er.

Gunnar Breimo (A): Det forslaget som Karin Andersen refererer til, er så vidt jeg kan se, det samme som lå i det

Dokument nr. 8-forslaget som vi har behandlet, og som vi har foreslått vedlagt protokollen ut fra det at det allerede er igangsatt tiltak på dette området i tilstrekkelig grad. Forslaget går på å be Regjeringen gjennomgå alle smittevernbestemmelser i forhold til sykdom hos husdyr osv. Etter det vi ser av oppslag i media om det som landbruksministeren og hans etat gjør, er det nettopp en slik gjennomgang som pågår. Jeg føler at man har et veldig godt grep om det, og jeg ser ikke behovet for at Arbeiderpartiet skal støtte dette forslaget.

Så er det riktig at vi også importerer kjøtt fra andre land. Det gjør vi. Igjen må jeg si at et forbud må ha en hensikt – forbudet mot import må ha den hensikt å unngå spredning av smitte. Men et forbud hjelper ikke noe utover de tiltakene som vi allerede har iverksatt. Vi fjerner alt risikomateriale i importerte dyr som slaktes, og når det ikke er påvist at det er mulig at smitte sprer seg gjennom kjøtt, inviteres man altså til å sette i verk tiltak som ikke har noen hensikt som forebygging, men som faktisk heller vil være med på å provosere EU-landene i forhold til EØS-avtalen. Jeg kan forstå at de som ikke er opptatt av EØS-avtalen, kan innta en slik holdning, men hvis man ønsker å videreføre EØS-avtalen, og er tilhenger av den, gjør man klokt i å ta hensyn.

Ellers må det ikke fremstilles slik at det ikke iverksettes tiltak. Det er en rekke tiltak på dette området som er iverksatt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Øystein Hedstrøm (Frp) (ordfører for sakene nr. 2 og 3): Som presidenten også har referert, dreier de innstillinger og den redegjørelse Stortinget behandler, seg om kugalskap, også kalt BSE, som er en forkortelse for bovin spongiform encephalopati, og hvordan den skal håndteres fra norsk side. Det er veldig viktig å understreke at det spørsmålet som er oppe og aktuelt i mediene i dag omkring munn- og klovsyke, ikke ligger til behandling i Stortinget. Det er en meget smittsom virus sykdom som kan bevirke at Norge må ta i bruk sterkere virkemidler senere, men det håndteres da fra Regjeringens side i dag.

Kugalskap kan beskrives som en sykdom som kan angripe hjernen og gi endret atferd, gradvis tap av koordineringsevne og til slutt død. Det har vist seg at BSE også kan overføres til mennesker i form av den såkalte nye varianten av Creutzfeldt-Jakobs sykdom. Fagfolk mener å ha belegg for at denne sykdommen kan overføres når visse produkter fra BSE-syke dyr spises.

Komiteen har gitt saken en grundig behandling, bl.a. fordi den kan få omfattende samfunnsmessige og helsemessige konsekvenser. Selv om Norge foreløpig er forsiknet for sykdommen, er det viktig at det innhentes nødvendig kunnskap om smittekilder, inkubasjonstid og konsekvenser, samt at det iverksettes nødvendige og effektive forebyggende tiltak.

Med bakgrunn i en henvendelse fra representanten Kongshaug på vegne av Venstres stortingsgruppe har landbruksministeren gitt Stortinget en egen redegjørelse

om de faglige vurderinger om smitterisiko og effekter av tiltak mot kugalskap som norske myndigheter bygger på. Komiteen har i tillegg nedlagt et betydelig arbeid for å opparbeide kunnskap om sykdommen. Foruten ordinære komitehøringer har det vært avholdt et zoonoseseminar med innlegg fra representanter fra landbruksdepartement, veterinærinstitutt, Norsk zoonosesenter, Norsk Kjøtt, Statens institutt for folkehelse, Statens landbruks-tilsyn, Statens dyrehelsetilsyn og Statens næringsmiddeltilsyn.

Heldigvis er det slik at forbrukerne fortsatt har tillit til norsk mat. Bildet av trygge norske matvarer er heldigvis ikke blitt svekket etter debatten om kugalskap som har rast både i Europa og i Norge. Det viser en måling utført ved Senter for bygdeforskning. En undersøkelse fremlagt av Nordisk Ministerråd nylig viser nøyaktig det samme. Nordmenn tar oppstyret rundt matvaresikkerheten med knusende ro. Bare 3 pst. av befolkningen frykter kugalskap.

En samlet komite har vært opptatt av at forbrukerne skal sikres trygg mat. Det er myndighetenes ansvar å sørge for at all mat som omsettes her i landet, skal være trygg, og at den også oppleves som trygg. Derfor er det nødvendig å ha adekvate kontrolltiltak til rådighet, slik at Norge kan beholde trygghetsforspranget sammenlignet med andre EØS-land.

Det foreligger en enstemmig innstilling om at forslaget fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Lisbet Rugtvedt om å innføre forbud mot kjøttbeinmel i fôr til husdyr vedlegges protokollen. Regjeringen har nedlagt et forbud mot bruk av kjøttbeinmel i fôr til alle matvareproduserende dyr. Forskriften om forbud, som trådte i kraft fra årsskiftet, er midlertidig gjeldende i seks måneder, og omfatter en overgangsordning som muliggjør en smidig tilpasning til reglene. Forbudet er en oppfølging av de tiltakene Ministerrådet i EU har vedtatt for å få kontroll over BSE-situasjonen i Europa.

Selv om Norge er best i klassen når det gjelder BSE-status og forebygging, er det ingen problemer med å følge opp EUs vedtak. Vi følger etter med stor beslutningsdyktighet og iver. Man skal ikke være i tvil om at det er trygt å spise storfekjøtt i Norge. Vi skal ta forbrukerne på alvor gjennom å vise at vi ønsker å beholde trygghetsforspranget. Komiteen forutsetter at Regjeringen fortløpende vurderer tiltak som kan bidra til å bevare helsestatusen til norsk storfe og gi trygghet til forbrukerne.

Representantene Enoksen, Lund og Nymo foreslår et forbud mot innførsel av levende dyr fra land der kugalskap har blitt påvist, og forbud mot innførsel av kjøttprodukter av storfe fra de samme land. Som det fremgår av innstillingen, er det et mindretall bestående av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre som stiller seg bak forslaget om å innføre et midlertidig forbud mot import av levende storfe fra land som har dårligere BSE-status enn det Norge har. Et annet mindretall, bestående av Senterpartiet, vil i tillegg innføre et midlertidig forbud mot import av kjøttprodukter av storfe. Jeg regner med at representanter fra disse partiene vil begrunne sine standpunkter og prioriteringer i debatten.

Komiteens flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, finner ikke at det foreligger en tilstrekkelig begrunnelse for å innføre et importforbud nå. Importen av levende storfe og storfekjøtt utgjør ingen uakseptabel risiko verken for dyrehelsen eller folkehelsen når det gjelder BSE. Det er omfattende risikoreducerende tiltak som Regjeringen har etablert eller er i ferd med å etablere i den norske fôr- og matvarekjeden. Alle importerte dyr gjennomgår en omfattende helseundersøkelse både på avsenderstedet og ved ankomst til Norge. Når dyret slaktes, blir det tatt prøve for undersøkelse med henblikk på BSE, samtidig som særskilt risikomateriale blir fjernet og destruert. I påvente av svar på BSE-prøvene henges dyrene i arrest. Skulle prøven vise seg å være positiv, blir hele dyret destruert.

Det kan også nevnes at importen av storfe er liten – kun 48 dyr i fjor. Importen av storfekjøtt er også liten. Den har ligget på rundt 3 000 tonn årlig, og det meste skriver seg fra områder utenfor EØS. Det er ikke påvist kugalskapsmitte i de deler av storfe som går videre til konsum etter SRM-slaktning. Importert kjøtt hvor SRM er fjernet, innebærer ingen økt risiko for smitte med BSE.

Norske myndigheter kan, dersom folke- eller dyrehelsen er satt i fare, ta i bruk sikkerhetsklausulen i EØS-avtalen og gjøre ensidige vedtak som kan medføre stans i handelen når det vurderes som nødvendig.

I forslaget fra tre senterpartirepresentanter blir det pekt på at de enkelte medlemsland i EU har nedlagt importforbud for levende storfe og storfekjøtt fra land med BSE. Spania, Italia, Østerrike og Hellas har iverksatt ensidige forbud mot import fra land som har hatt mye BSE. EUs vitenskapelige styringskomite har uttalt at det ikke er vitenskapelig grunnlag for å sette i verk slike tiltak, da andre mindre dramatiske tiltak vil ha samme virkning. De tiltakene som foreslås, er i overensstemmelse med de Norge har iverksatt. EU-kommisjonen har derfor bedt de angjeldende land om å oppheve sine unilaterale tiltak straks. De fleste av dem har nå opphevet sine forbud mot import av levende storfe samt sæd og embryo av storfe.

Departementet har i sitt brev av 5. februar gitt komiteen en grundig vurdering av forslaget som ligger til behandling. Landbruksministerens redegjørelse var en oppfølging og utdypning på dette området. Det er begge steder vist til at med en tilstrekkelig faglig begrunnelse er det mulig å innføre importforbud – det er i tråd både med EØS- og WTO-avtalen – men det fastslås at slik faglig begrunnelse ikke foreligger i dette tilfellet. Standpunktet støttes av de norske eksperter på Veterinærinstituttet og av EUs vitenskapelige styringskomite. Begge faginstanser har konkludert med at den risiko som måtte være for folke- og/eller dyrehelsen, blir tilstrekkelig ivarettet med de tiltak som er iverksatt.

Med dette vil jeg anbefale komiteens innstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Lund (Sp): Det var kanskje ikke så overraskende at Arbeiderpartiet og Høyre ikke ville være med

på noen begrensninger i forhold til handelen med EU. De ønsket EU-medlemskap for enhver pris. Jeg hadde kanskje håpet at Fremskrittspartiet, som ikke til de grader var et ja-parti, kunne se litt annerledes på dette, også fordi Fremskrittspartiet sier at de er opptatt av hva folket vil, og hva folket tenker. Det ble gjentatt også nå: Vi tar forbrukerne på alvor. Men til representanten Hedstrøm: Det skulle ikke være mye tvil om hva forbrukerne vil i dette spørsmålet.

Fremskrittspartiet har også vært fremme med at vår gode dyrehelsestatus nå kan gjøre oss til et eksportland når det gjelder dyreprodukter. Vi har fått gode argumenter. Men vil Fremskrittspartiet være med og gjøre noe for det? Hvis det blir oppdaget ett dyr med smitte i Norge, uansett om vi greier å hindre smitte fra det dyret, blir vi flyttet ned fra første plass – ikke til andre plass, men tredje plass på rankingen. Da har vi ikke mange ekstra argumenter for norsk mat.

I innstillingen bruker Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Høyre trusler om at EU-kommisjonen er svært kritisk til å innføre importforbud. Det er EU-kommisjonen som er ansvarlig for den landbrukspolitikken som landenes egne statsråder sier er skyld i at dette har skjedd. EUs vitenskapskomite sa i 1996: Dette kan ikke overføres fra dyr til folk. De tok feil – to-tre måneder etterpå var det bevist. Det er det som kan skje på andre områder også – det er derfor vi snakker om føre var. Betyr et slikt føre var-prinsipp noe i Fremskrittspartiets tenkning?

Øystein Hedstrøm (Frp): De spørsmålene representanten Morten Lund reiser, er meget omfattende, men jeg skal ta det kort.

Levende dyr først: Det er en rigorøs prosess når det gjelder disse 48 livdyrene som ble importert i fjor. Det er tiltak både på opprinnelsesstedet og når de kommer til Norge. Etter at de er slaktet, henges skrotten av hvert eneste dyr opp i slakteriet, prøvene tas, og det er først etter at man har fått svar på prøvene, at dette kjøttet eventuelt går videre til stykking, foredling og salg til konsument. Hvis prøven er positiv, vil ikke dette kjøttet bli brukt, det blir derimot destruert.

Når det gjelder dødt kjøtt som importeres til Norge, kommer det aller meste – og det er bare 3-4 pst. av hele konsumsjonen i Norge som kommer fra utlandet – fra den tredje verden og såkalte MUL-land. Vi vet også at når det gjelder det kjøttet som eventuelt er kommet fra EU, er det fattet vedtak nå i EUs organer om å fjerne hele skjelettet. SRM-slakting foretas også, og man har ennå ikke klart å påvise i rent dødt kjøtt at det er noen fare for smitte. Så jeg synes vi her bruker et føre var-prinsipp basert på kjent kunnskap.

Men Senterpartiet og Fremskrittspartiet kan være enige om en ting: Nå har vi en unik mulighet her i Norge til å eksportere norske landbruksprodukter. I 1999 dumpet vi 19 000 tonn prima svine- og storfekjøtt for en slikk og ingenting til utlandet. Hvis bare 1 pst. av EUs kjøpesterke befolkning er villig til nå å betale det ren norske mat koster, kan vi eksportere alt vi kan produsere, uten subsi-

dier. Det må jo være en offensiv holdning fra norske bønder og bondeorganisasjoner og Senterpartiet.

Leif Helge Kongshaug (V): De beslutningene som vi tar i denne salen, må til enhver tid være begrunnet best mulig ut fra den kunnskap som foreligger, og den kompetansen som vi kan søke for å fatte beslutninger på. Den som ikke lærer av historien, står i fare for å gjøre nye feil, er det noe som heter. Hvis vi går litt tilbake i historien når det gjelder kugalskap, vet vi at så sent som i 1986 var sykdommen forsøkt bagatellisert, og britiske forskere ble latterliggjort av den britiske regjeringen da de antydde at en burde avstå fra å bruke oppmalt beinmel i dyrefôr. Regjeringen den gang avviste kategorisk at smitte kunne overføres fra dyr til mennesker. Ti år senere viste det seg at det var tilfellet. Vi vet også at det er usikkerhet rundt lengden på inkubasjonstiden, og det er også de som sier at det ikke er utelukket at smitte kan overføres f.eks. ved melk. Det som er viktig i denne sammenhengen, er kanskje å erkjenne at vi ikke har god nok kunnskap og kompetanse på området, og at dess sterkere må føre var-prinsippet legges til grunn.

Om da er mitt spørsmål til representanten Hedstrøm: Mener han at vi har nok kunnskap i den saken vi behandler i dag, med de ulike innspillene som har kommet, og mener representanten Hedstrøm at føre var-prinsippet er fulgt, når representanten nå i dag vil gå imot et midlertidig importforbud for storfe?

Øystein Hedstrøm (Frp): Det er litt forskjellig vurdering av hvordan man skal definere et føre var-prinsipp, og i hvor stor grad det skal bygge på kjent viten. Men jeg vil minne om komiteflertallet og hva som står i innstillingen, at man hele tiden anmoder Regjeringen om fortløpende å vurdere tiltakene ut fra ny og kjent viten.

Ellers vil jeg liste opp en del av de tingene som viser hvor rigorøse sikkerhetstiltakene for import av levende dyr er i dag – jeg vet ikke om jeg kommer gjennom hele lekse før disse to minuttene er over. Først skal dyret ha vært underlagt helsekontroll forelagt av offentlig veterinær på avsenderstedet, besetningen dyret kommer fra, skal være fri for de mest alvorlige smittsomme sykdommer, det skal utstedes helsesertifikat på at dyret ikke har kliniske symptomer på sykdom, offentlig veterinær på avsenderstedet skal melde fra til distriktsveterinæren her i landet når dyret blir sendt, mottakeren skal melde fra senest 24 timer før dyret ankommer Norge, ved ankomst i Norge undersøkes dyret, det tas prøver for flere sykdommer, dyret settes i isolasjon og merkes særskilt som importdyr i form av rødt merke i øret, informasjonen om dyret registreres slik at en har oversikt, også ved enhver forflytning ut av besetningen, dyreeier har meldeplikt når et importert dyr sendes til slakting, slakteriet tar prøver med hensyn på BSE og henger slaktet til side, særskilt risikomateriale, SRM, blir destruert, og skulle BSE-prøven være positiv, vil hele dyret bli destruert. Og ikke nok med det: Første gangs avkom etter importerte dyr blir også kontrollert og testet ved slakting. Så jeg føler meg

temmelig sikker på at man har ivaretatt føre var-prinsippet.

Presidenten: Presidenten har merket seg at regelverket er tilpasset replikktiden i Stortinget.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg er ikke så sikker på at Fremskrittspartiet vil sikre dette fortrinnet, eller er det bare tomme ord? For i denne saken er det viktig å veie risiko opp mot den kunnskap man har, og den manglende kunnskap man har, opp mot den risiko man tar hvis man tar feil. Og levende dyr er, som alle som kan dette fagområdet vet, den beste måten å spre smitte fra land til land på. Det er allment erkjent av alle.

Hvis vi går inn på den kontrollen som her ble nevnt i detalj, må man jo også i rettferdighetens navn si at BSE har lang inkubasjonstid. Det vil si at i lange perioder av dyrets liv er det et så lavt innhold av smitte at det ikke registreres av dette fantastiske apparatet, og dvs. at kua kan få flere kalver, slik at smitte overføres til et nytt dyr. Når dyret kan slaktes, kan det fortsatt ha et lavt innhold av smitte som ikke oppdages. Hvis det har et høyt innhold, som registreres ved de ordningene vi har, blir selvsagt dyret destruert og kastet. Men det åpenbare tiltaket er å hindre import av levende dyr til Norge. Hvorfor vil ikke Fremskrittspartiet sikre dette fortrinnet? Ellers kommer vi jo fortløpende for seint.

Øystein Hedstrøm (Frp): Vi har satt oss grundig inn i de forskjellige problemstillingene som gjelder for denne saken, hva Regjeringen har gjennomført av forskjellige kontroll- og testprogrammer, og hva man har tenkt å gjennomføre fra 1. juli, når man skal teste samtlige storfe. Vi har også tenkt nøye gjennom hva EU og EU-kommisjonen har gått inn for. De har nå vedtatt å forby salg av kjøtt på ben og kjøtt på ryggsoylen. Hva betyr det? Jo, at man ut fra kjent viten og det man bygger på, ikke har kunnet dokumentere at rent kjøtt er smittefarlig. Og hvorfor skal man da sette i gang tiltak som ikke har noen virkning? Det blir ubegripelig for meg.

Jeg føler at komiteens flertall har tatt godt hensyn til alle de forskjellige sidene av denne saken. Og vi må ikke glemme, at vi hvis vi får et importforbud for kjøtt, også reduserer mulighetene for befolkningen til å kunne velge. Det står veldig sterkt for meg, særlig i en situasjon der man gjennom kontroll- og testprogrammer til de grader har tatt hensyn til mulige negative virkninger. Vi er i dag det beste landet innenfor EØS. EUs vitenskapskomite setter Norge helt i toppen og sier «highly unlikely». Det tror jeg vil fortsette i tiden som kommer, uten å innføre et importforbud for levende dyr.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Jon Lilletun (KrF): Utgangspunktet for debatten i dag er kugalskap og BSE. Men det som har skjedd dei siste dagane, har gjort fleire av forslaga som er fremja med bakgrunn i debatten om kugalskap, enda meir aktuelle i høve til andre sjukdomar.

Forslaget om eit mellombels importforbod for storfe er allereie delvis sett ut i livet i og med importforbodet frå Storbritannia og sidan Belgia. Med tanke på kor enormt smittsam denne sjukdomen er, er faren for at sjukdomen skal spreie seg til andre land, stor.

Landbruksministeren peika i si utgreiing den 13. februar på at dei tiltaka vi set i verk, må ta omsyn til dei internasjonale forpliktingane vi har teke på oss. Men han sa òg at desse internasjonale forpliktingane ikkje skal vere til hinder for at helsa til folk og dyr vert sett i fyrste rekke. Internasjonal handel med dyr og mat skal vere trygg for folk og for dyr. Kristeleg Folkeparti deler den oppfatninga, men så langt har vi skilt lag med omsyn til kva tiltak vi meiner det er grunnlag for å setje i verk. Eg vonar likevel at Arbeidarpartiet i dag vil slutte seg til eit mellombels importforbod.

Sjølve sjukdomen kugalskap og korleis det så langt er påvist at den kan overførast til nye dyr, har landbruksministeren gjort grundig greie for i si utgreiing. Eg skal difor ikkje bruke mykje tid på dette, men eg vil understreke eit punkt i det han sa. Sjølv ikkje etter den varmehandsaminga vi har i Noreg i dag, har vi nokon garanti for at alt smittestoff vert inaktivert. Difor er det svært gledeleg at vi allereie har eit forbod mot bruk av kjøttbeinmjøl i fôr for dyr som er ein del av matproduksjonen.

Vi meinte det var tilstrekkelege grunnar til å innføre eit mellombels forbod mot import av levande storfe med bakgrunn i faren for spreieing av kugalskap. Vi legg til grunn eit føre var-prinsipp. Vi kan ikkje vere for forsiktige. Det har den siste vekas utvikling, sjølv om det er innanfor ein annan sjukdomsart, fått fram på ein uhyggeleg måte.

Forslaget om eit mellombels forbod mot import av levande storfe er no vorte langt meir aktuelt enn det var då det vart fremja. Den som les avisene og ser på nyhende- sendingane, kan ikkje unngå å sjå korleis det står til med landbruket i landa rundt oss. Kugalskap har vorte påvist i ei rekkje land. Heldigvis var alarmen som gjekk i Sverige, falsk. Medan debatten om kugalskapen og naudsynte tiltak var i gang, kom utbrotet av munn- og klauvsjuka i England. Denne sjukdomen er uhyre smittsam og kan lett verte overført til Noreg om vi ikkje set i verk dei naudsynte tiltaka. Eg er difor glad for at ministeren har teke denne nye utfordringa på alvor og sett i verk viktige tiltak. Importforbodet for kjøtt- og meieriprodukt frå England, og sidan Belgia, kom raskt, slik det var naudsynt at det gjorde.

Samstundes vil eg stille spørsmål om vi ikkje allereie no burde hatt eit breiare forbod, for dette skjer fort, og den dagen Nord-Jylland har eit tilfelle, kan det faktisk vere seint på dagen for Noreg. Difor er mi utfordring til statsråden at han, med det alvorlet han har vist til no, òg utvidar området meir enn han har gjort så langt. Difor vil eg gjenta: Vi kan ikkje vere tilstrekkeleg føre var. Vi kan ikkje vere for forsiktige. Eg er lei meg for at nettopp spørsmålet om importforbod køyrer seg fast så tidleg, på eit tidleg stadium.

Statsråden peika tidleg i debatten på at alt importert kjøtt og kjøtt frå alle importerte dyr vert kontrollert, i mot-

setnad til kjøt frå norske dyr. No får vi snart kontroll av kjøt frå alle norske dyr. Eg skal gje statsråden rett i at det i dag ikkje er mogleg å gje nokon garanti, sjølv om det, slik statsråden uttrykte seg innleiingsvis, høyrdest ut som det var tryggare med importert kjøt som var kontrollert, enn norsk kjøt. Det kan ikkje vere tilfellet, men der har statsråden korrigert seg på ein god måte. Likevel vil eg be statsråden tenkje seg om ein gong til. Då vonar eg at statsråden kan sjå på spørsmålet om importforbod frå ein litt annan synsvinkel enn det han har gjort fram til no.

I ein debatt onsdag sa statsråden at han ikkje kan innføre importforbod utan at faglege råd slår fast at det har nokon effekt for norsk dyrehelse. Eg vil be statsråden leite etter desse råda, leite etter eit grunnlag for å innføre eit mellombels importforbod i staden for å peike på dei juridiske argumenta om kvifor vi ikkje kan innføre importforbod utan fagleg grunnlag.

Komiteen har arbeidd svært seriøst med denne saka. Vi har hatt to separate høyringar, ei fagleg og ei i forhold til det faglege og forbrukarinteressene. Det inntrykket ein sit att med etter dei høyringane, er at det også skal brukast skjønnet i dette. Det skjønnet har i dette tilfellet så langt ført til at statsråden har bestemt seg for ikkje å innføre eit mellombels forbod. Men det som kom ut av desse høyringane, var at råda som kom der, heilt klart var i overkant for eit mellombels importforbod. Etter mitt syn er det slik at statsråden her har valt ei forsiktig linje og brukar skjønnet til å seie nei i staden for å følgje dei råda som seier ja.

Same om ein meiner risikoen er stor eller liten for at vi skal få BSE til Noreg med dei tiltaka som allereie er sette i verk, kan ingen seie imot at vi er sikrare på å unngå kugalskap med eit importforbod enn utan. Eg vil gjenta: Vi er sikrare med eit forbod enn utan, sjølv med dei kontrolltiltaka vi har fått utgreidd her tidlegare i dag.

Eit viktig moment med tanke på å innføre eit forbod mot import av levande dyr er at det ikkje er mogleg å teste levande dyr. Testen kan ikkje gjennomførast før dyret vert slakta, og då kan smittestoffa ha vore i landet i fleire år. Kjøtet vil verte omsett i Noreg som norsk kjøt trass i at dyret er importert. Rett nok vert kjøtet frå importerte dyr i dag underlagt særskild kontroll, men feil kan skje. Eit anna viktig moment er uvissa om inkubasjonstida. Vi veit ikkje kor lenge eit dyr kan vere smitteberar før sjukdomen slår ut. Veterinærinstituttet har nemnt at det kan dreie seg om ei inkubasjonstid på opp mot ti år, samstundes som sjukdomen òg kan slå ut etter berre 20 månader. Testmetodane er heller ikkje 100 pst. sikre.

Statsråden har altså lagt vekt på at vi ikkje kan innføre importforbod utan at det ligg føre faglege råd. Eg meiner at råda ligg føre, men at statsråden så langt har brukt skjønnet i forsiktig retning.

Så til ei anna sak. Eg er glad for at ein samrøystes komite peikar på kor viktig det er at forbrukaren får tilgang på informasjon om produkta han vert tilbydd. Det er gledeleg at ein samla komite ynskjer å utvide opphavsmerkinga som skal innførast for storfe, til å gjelde andre kjøtslag. Eg vil gje uttrykk for glede over at det no òg for restaurantar må sikrast tilfredsstillande merkeordning og

kontroll. Mykje kjøt som er smugla inn til landet, vert omsett på restaurantar. Difor treng vi eit system som gjev kundane informasjon og legg til rette for at opphavet til kjøtet kan kontrollerast. Eg vil, midt oppi det andre alvorlege som vi diskuterer i dag, be om at statsråden kommenterer dette, at han har merka seg komiteens utsegn, og at eit slikt arbeid vil verte sett i gang raskt i forhold til merkinga.

Til slutt: Frå EUs vitenskapskomite og i salen i dag har ein framhalde Noreg som unik når det gjeld arveeigenskapane og den statusen vi har for dyrehelse her i landet. Eg tykkjer at det må vere viktig for heile Europa at vi beheld den statusen. Difor synest eg at det verkar oppkonstruert at Europa skulle reagere så frykteleg negativt om vi set i gang ganske radikale tiltak for å behalde den statusen vi har i dag. Både sal av sæd, sal av eventuelt òg livdyr og andre typar sal frå Noreg ville kunne vere ein viktig base for at Europa kan få friskt fe frå det landet som faktisk er sett på som det landet som det er minst risiko knytt til. Den delen synest eg at fleirtalet heilt overser. Difor: Mi utfordring til fleirtalet er: Våg å vere litt meir radikale. Det vil framtida og framtidens generasjonar tene på.

Så berre ei klargjering: Vi kjem til å stø framlegget til Karin Andersen som ligg på bordet i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Opseth (A): Når ein høyrer på representanten Lilletun, får ein inntrykk av at når landbruksministeren ikkje vil innføre forbod, er det rein vrang vilje. Sjølv sagt er det ikkje det. Dersom det var så enkelt at ein berre kunne bestemme seg for å innføre forbod mot import utan å ta omsyn til alle sidene av saka, var det jo enkelt. Eg trur ikkje nokon her i salen då ville vere imot eit forbod.

Men representanten Lilletun har jo vore statsråd sjølv og veit at ein i ein del saker er nøydd til å sjå noko breiare enn det som ein kjenslemessig gjerne skulle gå for. Eg føler meg nokså sikker på at når landbruksministeren er komen til at ein ikkje no har fagleg grunnlag for å innføre eit forbod, er det ein realitet at eit slikt fagleg grunnlag for å gjere det ikkje er til stades. Difor undrar det meg litt at representanten Lilletun så sterkt tilrår at ein no skal innføre eit forbod. Det er som sagt ingen her i salen som, dersom det låg til rette for å innføre eit forbod, ikkje hadde gått inn for det. For det er heilt openbert at det ville vere lettast å forsvare i opinionen.

Landbruksministeren, Regjeringa og vi som held oss til det som er sagt, har sjølv sagt ei langt vanskelegare oppgåve, og vi vel å lytte til landbruksministeren når han seier at pr. i dag har vi ikkje eit fagleg grunnlag for å innføre eit forbod. Den dagen det faglege grunnlaget ligg der, er eg heilt sikker på at det forbodet kjem prompte, anten det blir i morgon eller det blir om ei veke.

Jon Lilletun (KrF): Nei, representanten Lilletun meiner ikkje at det er på grunn av vrang vilje frå statsråd Hanssen og fleirtalet at det ikkje vert innført.

Samstundes må eg nok seie at det er måten saka starta på, slik som eg sa, som har gjort at ein har stått noko fast-are på å ikkje innføre forbod enn det ein elles ville gjort. Eg sa ikkje på nokon måte at det var enkelt å ta standpunkt, at det var enkelt å innføre det. Men representanten Opseth var til stades på dei same høyringane som eg var til stades på. Eg meiner heilt klart at det ut frå dei høyringane var grunnlag for begge konklusjonane. Eg seier ikkje at det ikkje er fullt mogleg å kome til den konklusjonen som statsråden har kome til. Det er ikkje slik at han då går på tvers av faglege råd. Det er nok i dei faglege råda til at han kan ta det standpunktet han har teke. Men det som min kritikk går på, er at ein i ein så alvorleg situasjon ikkje vel ei tolking, ei vurdering og ein konklusjon, som meir byggjer på føre var-prinsippet. Det er klart at kvart fagleg råd òg må ha inne i seg føre var-prinsippet. Når ein tek det inn, er Statens dyrehelsetilsyn heilt krystallklare. Men dei held seg sjølvsagt til at det òg er statsrådets rett og plikt å gjere ei politisk vurdering.

Difor er ikkje påstanden frå meg og Kristeleg Folkeparti at det er vrang vilje. Det er ikkje sagt at dette er ei enkel sak. Tvert imot er ho svært komplisert. Men eg trur vi tener framtida og framtidens landbruk i Noreg best med å ta det motsette standpunkt av det statsråden har teke.

Øystein Hedstrøm (Frp): Representanten Lilletun hadde et meget sterkt forsvar for Kristelig Folkepartis standpunkt i denne saken, men jeg synes jo det er noe merkelig når man fra Veterinærinstituttets side i Norge og fra EUs vitenskapskomite sier at det ikke finnes en sterk nok begrunnelse for å kunne bruke sikkerhetsklausulen i en sak som denne, altså det finnes ingen sterk faglig begrunnelse for å innføre et importforbud. Hva skjer da når Kristelig Folkeparti som et ansvarlig parti likevel ønsker å gjøre det? Jo, vi «eventyrer» hele vår lakseeksport. Vi som har en åpen økonomi og stor eksport av mange varer, setter jo denne eksporten i fare. Så jeg vil gjerne ha et svar fra representanten Lilletun på følgende: Når det ikke finnes en faglig sterk nok begrunnelse for et slikt forbud, hvorfor går da Kristelig Folkeparti likevel inn for det? Og er man villig til å ta alle de sjansene dette innebærer for motreaksjoner?

Jon Lilletun (KrF): Når det gjeld kva reaksjonar som eventuelt vil kome frå EU, og at det skulle ramme vår lakseeksport, er det andre gongen vi er gjennom dette. Vi var gjennom det også i samband med matsminkeledirektiva. Det som vart sagt heilt klart frå Regjeringa, frå UD, den gongen, var at det var inga direkte kopling mellom landbruk og fisk i forhold til eksport/import, at mottiltak skulle kome innanfor same området som det som klage-målet galdt. I dette tilfellet måtte det altså kome innanfor landbruksproduksjonen.

Eg vil også stille det spørsmålet tilbake til representanten Hedstrøm, sjølv om han akkurat no ikkje har høve til å svare: Ville det verkeleg kome mottiltak på dette tidspunktet? Heile Europa held på å havare i forhold til sin landbrukspolitik. Situasjonen når det gjeld dyrehelsa i Europa, er dramatisk, og så meiner altså representanten

Hedstrøm, og kanskje fleirtalet i denne salen, at Europa verkeleg ville setje inn kraftige tiltak mot eit land, mens ein prøver å få oversikt over Europa-situasjonen, tiltak som ville ramme Noreg i sterk grad. Eg trur faktisk betre om Europa enn som så, sjølv om eg ikkje vil verte med i denne unionen.

Og så til slutt til dette med det faglege. Det er heilt rett at vi er komne til forskjellig konklusjon ut frå det faglege. Men eg vil seie igjen til representanten Hedstrøm: Når det, som representanten Karlstrøm sa, vert oppdaga eitt tilfelle i ei besetning, vert heile besetninga destruert. Det er det ikkje behov for ut frå eit fagleg grunnlag, men ein gjer det likevel av omsyn til tryggleiken. Det viser at det er viktig å ta vare på føre var-prinsippet.

Ansgar Gabrielsen (H): Importforbud er et anerkjent virkemiddel i internasjonal handel, men det er spilleregler for når det skal brukes, og visse premisser skal være oppfylt for at man kan ta i bruk en slik sikkerhetsklausul. Føre var-prinsippet er ikke noe nedfelt og anvendbart virkemiddel i internasjonal handel. Men enkelte ganger ser jeg ikke bort fra at man kan komme i en situasjon der man i mangel av andre, mer vitenskapelige tilnærminger til det tar i bruk dette føre var-prinsippet. Det gjelder jo i livet generelt. Kanskje man påviser advarsel, og noen tar den til etterretning, og noen tar den ikke til etterretning. Men om man skal brule dette når man skal tilnærme seg denne problematikken, er jo et annet spørsmål.

Vi har to forslag i dag i Innst. S. nr. 160. Senterpartiet har et forslag alene om forbud mot import av kjøttprodukter av storfe. Så er det et forslag hvor sentrumspartiene står sammen, og det gjelder importforbud for levende storfe. Når det gjelder levende storfe, har vi nå flere ganger fått høre, ikke minst fra Hedstrøm i hans detaljerte redegjørelse, hva som skal foregå ved import. Man kan si at der er det i hvert fall i det minste gode kontrollordninger. Når det gjelder import og handel over svenskegrensen og andre ting, er kontrollene i realiteten helt fraværende. Men Kristelig Folkeparti støtter ikke Senterpartiets forslag om å nedlegge forbud mot import av de varene som overhodet ikke er undergitt kontroll. Hva er årsaken til at Kristelig Folkeparti ikke fullt ut anvender sitt føre var-prinsipp og støtter Senterpartiets forslag om importforbud for de varene som overhodet ikke er undergitt noen form for kontroll?

Jon Lilletun (KrF): Når det gjeld smitte i forhold til BSE, er det vitenskapleg nokså godt dokumentert kva som er mest sannsynleg smittekjelde. Det er levande dyr. Og det er grunnen til at ein der vel å bruke føre var-prinsippet. Ut frå dei faglege råda, m.a. i dei høyringane som eg viste til, er det heilt klart også slik at det er fullt mogleg å trekkje både konklusjonen om eit mellombels forbod og den konklusjonen som statsråden har trekt.

Når ein ser den situasjonen som er oppstått no etter utbrotet av munn- og klauvsjuka, må eg nok på vegner av Kristeleg Folkeparti seie at vi vurderer ei stemmeforklaring som går vidare enn BSE, og som går på import av kjøtt i det heile. Eg nemnde i stad Danmark og Sverige,

og vi vil i salen i dag vurdere å stemme for forslaget frå Senterpartiet, men då tolke forslaget vidare enn slik det ligg føre. For det er heilt opplagt at når det gjeld den sjukdomen som no har spreidd seg, samanlikna med den andre sjukdomen, så er situasjonen ein heilt annan når det gjeld kva kjøt kan føre med seg.

Difor synest eg at i ei så alvorleg sak som denne er det liten grunn til å vere statisk, men det er stor grunn til verkeleg å ta føre var-prinsippet på alvor.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg er helt enig i det siste Lilletun sa, nemlig at her må en ikke være statisk. Det er klart at tidsintervallet mellom avgivelsen av innstillingen og behandlingen i dag ikke er langt, og det er noe som på en måte kjennetegner hele denne saken. Hvis man altså ikke har en dynamisk tilnærming til hva man skal mene på dette området, og når man skal innføre hvilke tiltak, så blir man akterutseilt i det øyeblikket man sier det. Det er i hvert fall hevet over tvil. Og det betyr at prinsipper er uanvendelige enten det er føre var-prinsippet eller andre. Man må ha en faktisk tilnærming til saken.

Høyres utgangspunkt for håndteringen av saken om kugalskap er at all mat, også storfekjøtt som omsettes i Norge, skal være trygg. Det er egentlig ikke tilstrekkelig å ha et sånt ambisjonsnivå, man må i tillegg kunne si at maten oppleves som trygg for forbrukeren. Og det er et felles mål og et felles ansvar å unngå at kugalskap bryter ut i Norge, men hvilke tiltak som skal nyttes for å nå vårt felles mål, må vurderes fra dag til dag og – for ikke å si – fra time til time. Og de tiltak som vi setter inn, må være relevante og tilstrekkelige, samtidig som de internasjonale forpliktelsene som vi har tatt på oss, må tas hensyn til. Disse internasjonale forpliktelsene er *ikke* til hinder for at folks og dyrs helse settes i første rekke, men ansvaret for den daglige vurderingen av hvilke tiltak som skal settes inn, omfanget av tiltakene og varigheten, må tilligge Regjeringen. Statsråden har selvfølgelig et tungt ansvar for håndteringen av dette, og jeg er veldig uenig i det komiteens leder sa om at fagmyndighetene suverent må ta avgjørelser vedrørende importforbud. Skulle man kutte ut skjønnsutøvelsen der man får kryssende anbefalinger fra ulike hold, så blir jo det hele en parodi. Det er jo derfor vi har, jeg holdt på å si, statsråder og regjering til å foreta en vurdering av alle de kryssende hensyn som knytter seg til en så alvorlig sak som den vi nå har til debatt.

Den redegjørelsen som landbruksministeren holdt i Stortinget den 13. februar i år, fremstår for meg som tilfredsstillende ut fra de opplysninger som er tilgjengelige pr. i dag, og som var tilgjengelige pr. 13. februar. La meg imidlertid føye til at Regjeringen og statsråden i ettertid selvfølgelig vil bli vurdert ut fra de faglige og politiske vurderingene som er foretatt. Jeg kan for så vidt være enig med Lilletun i at i tilnærmingen er det ikke dumt om statsråden leter etter relevante argument som er maksimale i forhold til det å verne oss mot sykdommer som måtte komme fra den andre siden av våre egne grenser.

I sin redegjørelse til Stortinget vektla landbruksministeren viktigheten av å holde seg til anerkjente internasjonale spillereglene. Vi vet at importforbud er et anerkjent virkemiddel i internasjonal handel, men vi vet også at det i spillereglene er spesielle premisser knyttet til iverksettelse av et importforbud. Fra Høyres side ønsker vi å støtte den linjen Regjeringen har valgt, som altså innebærer at også importforbud nyttes som virkemiddel når det er relevant og faglig begrunnet. Og hvorfor skulle man sette i verk tiltak som man vet ikke har dokumentert positiv virkning, men som åpenbart har risiko knyttet til seg når det gjelder negativ virkning?

Mye av den senere tids debatt har dreid seg om innføring av totalforbud mot import av levende dyr med utgangspunkt i dette med kugalskap – og for så vidt et forbud mot import av kjøttprodukter generelt. Når Høyre i dag ikke kan slutte seg til et generelt politisk motivert importforbud, som Senterpartiet foreslår i Dokument nr. 8:42, så er det ut fra flere forhold. For det første ser det ut til at statsråden på faglig grunnlag innfører de importforbud som er nødvendige i forbindelse med den katastrofen som nå rammer flere land i våre nærområder. Det gjelder både i forhold til kugalskap og ikke minst i forbindelse med den sykdommen som nå har brutt ut, og som har vært omtalt i dag, nemlig munn- og klovsyke. Statsråden synes å ha lagt seg på en tydelig faglig linje i begrunnelsen for de tiltak som anses som relevante, og som iverksettes. Dette tror jeg er en klok tilnærming og i realiteten den eneste måten å håndtere en sånn situasjon på.

Jeg syns det er å bagatellisere vår eksportindustri å si at det er helt uten interesse hva som vil skje hvis en innfører politisk motivert importforbud. Det er ikke slik, som det ble sagt, at hensynet til 1 mill. kr i importverdi har relevans i denne sammenheng. Vi har en eksport på i underkant av 30 milliarder kr på fiskesiden, og skulle vi gå foran for å stoppe import til en verdi av 1 mill. kr veid opp mot mulige konsekvenser for vår fiskeeksport, så ville det jo fremstå som den rene parodien.

Det er sagt at det fuskes i Europa. Det er det ingen tvil om. Morten Lund viste til at det i England, etter det jeg forstod, var vanlig å transportere sau til Irland for at den så skulle kunne eksporteres som irsk fårekjøtt. Det gir meg assosiasjoner til noe jeg så i avisen for noen dager siden, der statsråden omtalte nisjeproduksjon og en del produkter som har stedsnavn i seg, men som på ingen måte produseres på de stedene som ligger i navnet, og at veldig mange ved frokostbordet i dag kanskje har blitt lurt når de har fått assosiasjoner til Gudbrandsdalen når de har sittet med sin brunost. Så det er kanskje fordelt noe her og noe der.

Karin Andersen sa at ingen er tjent med at smitten kommer til Norge. Ut fra en del av argumentasjonen i innleggene som har vært holdt her i dag, kan en få det inntrykk at noen nærmest skulle tilstrebe en situasjon der en skulle få smitte. Og ingen vil bli mer politisk berørt av et eventuelt utbrudd i Norge enn nettopp landbruksministeren. Jeg vil anta at han vil være den som er minst interessert i å få en sånn smitte. Jeg tror det er veldig viktig at vi tar et felles ansvar for den situasjonen vi som nasjon i

realiteten nå er i, med den katastrofen som brer seg i Europa. Jeg synes at billige politiske poeng i denne saken ikke er spesielt godt egnet. Jeg tror at i ettertid kan kanskje det bli stående igjen som det største problem.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olaf Gjødrem (KrF): Noreg har ein verdsett og god dyrehelsesituasjon. Dette bør tilleggast veldig stor vekt i den diskusjonen som går føre seg her i dag, for situasjonen er nemleg truga. Det er viktig å behalda denne tilstanden. Noreg bør verna si dyrehelse og sin trygge mat. Denne retten føler eg er verdsett og vil bli verdsett av dei andre nasjonane som ligg rundt Noreg.

I dagens aviser er hovudbodskapen uvisse og utryggleik både for dyrehelsa og ikkje minst for den maten som nærmar seg norske grenser. Det verkar som om representanten Gabrielsen passivt skyv landbruksministeren føre seg og seier at landbruksministeren har ansvaret, og at han vil venta på initiativ og avgjerder frå landbruksministeren. Men eg vil gjerne leggja til at Gabrielsen sjølv som representant i Stortinget òg har eit ansvar og òg bør føla ei viss frykt for at det som skjer rundt oss, kan få negative konsekvensar også for norsk landbruk og norske landbruksprodukt. På denne bakgrunn vil eg spørja Gabrielsen, ut frå den situasjonen som heile Europa føler er truande, om det ikkje er vanskeleg å føresjå smittevegar og korleis Noreg sin situasjon vil vera. Er ikkje det i seg sjølv nok til at Noreg bør setja bremsene på i ein avgrensa periode mens dette blir avdekt, slik at me i alle fall ikkje risikerer å setja på spel noko av det viktigaste me som nasjon har innafor landbruket – ein trygg helsestatus og trygge landbruksprodukt?

L o d v e S o l h o l m hadde har teke over presidentplassen.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg er enig med Gjødrem i det å slå fast at vi har noe av den beste dyrehelsen i Europa, og at det er noe vi selvfølgelig bør bestrebe oss på å beholde. Det bruker vi ganske store ressurser på, det har vi brukt store ressurser på, og det kommer vi til å bruke store ressurser på.

Så sier Gjødrem at Gabrielsen skyver landbruksministeren foran seg. Ja, selvfølgelig gjør jeg det. Hvordan i all verden skulle jeg kunne overprøve det faglige skjønnet til det kobbelt av mennesker som landbruksministeren har til disposisjon, som vi lønner over statsbudsjettet i hundretalls millioner for å følge med på disse tingene? Hvordan skulle jeg politisk kunne makte å overprøve disse analysene? Jeg kan ikke lese de innenat engang, så vanskelige er de. Jeg har ingen alternativ pr. i dag til det å lytte til de faglige råd og den analysen som kommer ut av det. Det er veldig vanskelig. Jeg må si at under denne debatten har jeg i alle fall ikke blitt svekket i troen på Landbruksdepartementets evne til å foreta en analyse av dette. De som på et politisk grunnlag går inn for et generelt importforbud, og de analysene de foretar, enten det er Lilletun, Karlstrøm, Morten Lund eller hvem det er, overbeviser

meg i hvert fall ikke. Det er implikasjoner knyttet til et generelt importforbud som er så vidtgående at det er langt mer enn norsk landbrukspolitikk. Men engasjementet for å bevare den dyrehelsen vi har, tror jeg er rikelig fordelt mellom partiene. Jeg oppfatter ikke det som en partipolitisk sak, men som en sak som både regjering, storting og det norske folk deler fullt ut og følgelig er villig til å betale kostnadene knyttet til.

Morten Lund (Sp): Først en liten korrigering til forslaget fra Senterpartiet om midlertidig importforbud av kjøttprodukter. Det gjelder ikke samtlige kjøttprodukter, men de kjøttprodukter som våre dyrehelsemyndigheter mener kan inneholde risikomateriale, og ute i Europa blir listen over slike kjøttprodukter stadig lengre.

Høyre ønsker aller mest at vi skal få EU-medlemskap, at vi skal bli en del av EU og slippe de diskusjonene som vi har nå, og la andre få lov til å ta de avgjørelsene. Når vi ikke har blitt medlem, har Høyre ønsket å endre vår landbrukspolitikk i den retning ved å sette frem forslag om at husdyrkonsesjonsloven skal avvikles – fjerne konsesjonsgrensene for hvor mange smågris, hvor mange slaktegris, hvor mange egg og hvor mange kylling som kan produseres på det enkelte bruket, og har faktisk fått igjennom at samdriften i melkeproduksjonen ikke skal ha noen begrensning i størrelse i Norge. Det er en besetningsstruktur som ligner svært mye på den som er innenfor EU.

Ser Høyre ingen sammenheng mellom stordrift, frihandel og mål om billigst mulig mat, som har vært drivkrefter innenfor EU, og de krisene vi når ser innenfor landbruket i Europa?

Ansgar Gabrielsen (H): Som representanten Lund sa, har Høyre hatt andre syn på en del spørsmål knyttet til norsk landbrukspolitikk enn det Senterpartiet har hatt, og har for så vidt hatt det lenge. Så spør han om ikke jeg ser sammenhengen mellom det sykdomsbildet som nå avtegner seg i Europa, og dette som han nevnte.

Nå er det slik at den historiske begrunnelsen for alle disse beskrankninger som er i norsk landbrukspolitikk, ikke har sin bakgrunn i dyrehelse og miljø, men har først og fremst vært brukt som virkemiddel i norsk landbruks- og distriktpolitikk. Når man har satt disse beskrankningene som man har, at kyllinghus må stå ledig seks måneder i året, så er det ikke fordi det ville være uforsvarlig å drive hele året – nei, det har med norsk landbrukspolitikk å gjøre, og er ikke av hensyn til dyrehelse og dyremiljø. Fra Høyres side har vi sagt at hvis det er slik at dyrehelse- og miljøkravene kan oppfylles, er det ikke noen grunn til at en skal si at 10 er det rette tallet fremfor 20 hvis miljø og helse er ivaretatt i begge tilfellene. Jeg tror Morten Lund er fullt klar over at det er mange andre begrunnelser for de beskrankningene man har i norsk landbrukspolitikk.

Når det gjelder samdrift, er det relativt åpenbart at ingen samdrifter må etableres i en sånn størrelsesorden at man overskrider terskelen for at en skal kunne si at god

dyrehelse og godt miljø er ivaretatt. Og det tror jeg heller ikke blir gjort.

Harald Hove (V): I sin replikk til Jon Lilletun gav Kjell Opseth uttrykk for at landbruksministeren naturlig nok hadde en vanskelig avveining før man eventuelt skulle gå inn på et importforbud. Han gav også uttrykk for noe i retning av at hvis bare landbruksministeren hadde kunnet finne en begrunnelse for å gå inn for importforbud, så ville han nærmest ha gjort det. Om det er en dekkende beskrivelse av landbruksministerens vurdering, kan ikke jeg uttale meg om. Men det som i grunnen interesserte meg litt, var å høre om Høyre hadde noen oppfatning av hvilke hensyn det er som taler imot importforbud, i alle tilfeller for levende dyr. Er det hensynet til at det eventuelt måtte være noen positive effekter for landbruket eller forbrukere knyttet til import av levende dyr, eller er det eventuelt alene mer handelspolitiske virkninger eller faren for reaksjoner knyttet til det?

Videre er det ikke tvil om at det i dag er en debatt i Europa omkring landbrukspolitikken i EU. Mange stiller spørsmål om hvorvidt det er sider ved denne landbrukspolitikken som er en del av årsaksbildet til det som har skjedd både når det gjelder kugalskap, og kanskje enda sterkere dette som gjelder munn- og klovsyke, som er mer aktuelt.

Det jeg har lyst til å utfordre Høyre på, er dette spørsmålet: Den utviklingen vi her ser, er det noe som representanten Gabrielsen oppfatter som relevant i forhold til en diskusjon omkring landbrukspolitiske spørsmål? Kan dette også være en grunn til eventuelt å endre sider av norsk landbrukspolitikk? Og kan det være slik at enkelte tiltak som kan ha en begrunnelse av en delvis annen art, allikevel har positiv virkning også i forhold til dyrehelse?

Ansgar Gabrielsen (H): Det er hyggelig å høre Hove i salen igjen. Han har en juridisk tilnærming til spørsmålsstillingene, og det er for så vidt interessant. Han spør om hvilke forhold som taler imot innføring av et importforbud.

Det generelle utgangspunktet, som man normalt begynner med i jussen, er at dette bør være tillatt, og så er det noen unntaksbestemmelser for når man bør kunne innføre et forbud. Da er det slik at i internasjonal handel har man blitt enig om at man skal ha fri bevegelse av dette. Men så har man noen sikkerhetsklausuler for når man kan innføre forbud. Da må man i en relevant situasjon som man er i nå, vurdere det opp mot det gjeldende reglementet. Så kan man ha en generell diskusjon om hva som taler for og hva som taler imot. Men det er helt åpenbart at her er det ikke til stede tilstrekkelig argumentasjon for å ha et forbud etter mitt skjønn, for måten vi håndterer de 20, 30 eller 40 importerte kvegene på, er tilstrekkelig for at en kan si at det importerte kjøttet er trygt. Når man har sagt det, og hvis det skulle slås fast objektivt at så er tilfellet, så er det i realiteten ingen argumenter igjen for å innføre et slikt forbud så lenge man har en avtale som hjemler adgang til handel over grense- ne, så det faller jo bort av seg selv.

Så til europeisk landbrukspolitikk og om den er relevant i forhold til norsk landbrukspolitikk. Både ja og nei. Det som har vært hovedproblemet i Europa, er jo en enorm overproduksjon av absolutt alt. Det andre som har vært et kjennetegn, er at størrelsen på besetningene er enorme i mange tilfeller i en del EU-land i forhold til i Norge. Jeg tror ikke det er mulig å se for seg at norsk landbrukspolitikk skulle basere seg på de samme prinsippene. Jeg kan ikke se flere enn Fremskrittspartiet heller som har tatt til orde for nettopp det.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Presidenten vil varsle at den innkalla vararepresentanten for Oslo, Heikki *Holmås*, no har teke sete.

Karin Andersen (SV): Jeg vil først ta opp det forslaget som er omdelt.

Det går ikke an å lure naturen. Kjøttbålene som nå brenner rundt i Europa, er ingen løsning på de problemene vi ser, men bare katastrofetililtak. Det er en slags tragisk vardebrenning som varsler om sammenbrudd og krise i landbrukspolitikken, der billig mat har vært det eneste som teller. Naturen har felt «en knusende dom» over det industrielle landbruket, skriver Aftenposten den 24. februar. Dess tettere husdyrhold, dess mer transport og større risiko og skade når ulykken er ute. Konsekvensene er enorme når vi bryter så fundamentalt med naturens prinsipper at drøvtyggere gjøres til kjøttetere – alt i den billige biffens navn.

Fri flyt er risikoatferd og har lite med føre var å gjøre. Ut av katastrofen kan det kanskje stige en erkjennelse av at det må legges om. Vi må drive *med* naturen, ikke mot den. Internasjonalt landbruk er preget av industrialisering, lange transporter, prispress, stadig større bruksenheter. Dette er måter å produsere mat på som i seg sjøl er sjukdomsframkallende, og som er som skapt for sjukdomsspredning. Dette er politikk, enten representanten Gabrielsen liker det eller ikke.

Statsministeren i Storbritannia har nå uttalt seg ganske sterkt om situasjonen der og antydnet at det er en klar sammenheng mellom utviklingen av den sjukdommen vi ser i dag, og de dyperegående problemene i landbruket. Hva gjør vi? Regjeringen innførte forbud mot kjøttbeimmel i fjor, og det er bra. Grunnen til at SV fremmet Dokument nr. 8-forslaget, var at landbruksministeren uttrykte seg omtrent slik: Hvis EU gjør det, så gjør vi det. – Det er ikke godt nok; vi har et sjølstendig ansvar.

SV fremmer også i dag et forslag om en total gjennomgang av smittevernbestemmelsene. Jeg var litt frustrert over at komiteen så ut til nesten å ha oversett dette forslaget. Med en liten korrigerings i det forslaget som representantene har fått utdelt på plassene i dag, ser det ut til at det kan bli flertall for dette forslaget, som etter mitt syn er nødvendig fordi situasjonen krever det. Regjeringen må sjølsagt håndtere dette sjøl fra dag til dag, men ingen kan vel i fullt alvor mene at det som har skjedd, ikke skal føre til et endret og strengere regelverk. – Det skjer ikke bare hos oss.

Forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, om straks å innføre et midlertidig importforbud av levende storfe, støtter vi i SV. Dette er faktisk mer aktuelt på grunn av munn- og klovsjuken enn på grunn av situasjonen med kugalskap. Statsråden har i sin redegjørelse sjøl anbefalt næringa å importere sæd og embryo framfor å importere levende dyr. Rett før jul gjorde et bredt flertall i Stortinget, alle bortsett fra SV, det økonomisk *mindre* risikofylt å importere levende dyr – som betyr at det er mange som har en veg å gå før man ser helheten i dette – men poenget er at statsrådets egne råd peker i retning av at det bør være *minst mulig*. Hvorfor det da skal være mulig i den situasjonen vi er i i dag, er vanskelig å forstå.

Forslag nr. 2, fra Senterpartiet, om straks å innføre midlertidig forbud mot import av kjøttprodukter av storfe er også mer aktuelt i forhold til munn- og klovsjuken enn i forhold til BSE. Problemet i dag er at ingen av forslagene egentlig er dekkende nok for det vi står oppe i i dag. Det virker også lite sannsynlig at EU, som nå sjøl leter i panikk etter tiltak som kan bringe situasjonen under kontroll, skulle komme med sterke motreaksjoner. Australia og New Zealand har innført forbud. Dette dreier seg altså ikke om en handelskrig, dette er en nødsituasjon, og det er vi nødt til å få en erkjennelse av. Dette må ligge til grunn: Dyr og planter er ikke maskiner. Matproduksjonen må legges om og bli mer økologisk og dyrevennlig. Vi må ikke ødelegge de fortrinnene vi har i Norge som minsker spredningen av smitte.

Norsk mat kan bli best også i framtida hvis vi legger om. På sikt er ikke importforbud noen løsning. SV ønsker mindre transport av dyr og tryggere matvarehandel. Men vi har også mye å selge, og derfor må kontrollregimene styrkes. I denne saken fremmer vi altså forslag om en total gjennomgang av smittevernbestemmelsene. I tillegg legger SV i dag inn et forslag til Stortinget om å få en egen stortingsmelding om økologisk landbruk.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Leif Helge Kongshaug (V): Matsikkerhet er blitt politikk – nær sagt over natten. De siste dagene har nye utbrudd av munn- og klovsyke preget mediene og folks bevissthet over hele Europa. Bilder av hele dyrebesetninger som må slaktes ned, brennes og tilintetgjøres, har gjort et dypt inntrykk på de fleste av oss. Og det setter kanskje også spørsmålsteget ved det industrialiserte landbruket.

I den dagsaktuelle situasjonen tror jeg det er viktigere enn noensinne at folk virkelig kan stole på politikere og myndigheter. Det dreier seg om tillit. Norske borgere skal kunne stole på at storting og regjering følger faglige råd og benytter de best tilgjengelige risikovurderinger i spørsmål om matsikkerhet, dyre- og folkehelse. Gjør vi ikke det, men velger enten å overhøre faglige råd eller å krisemaksimere og spille på frykt, vil Stortinget miste tillit og respekt nettopp i spørsmål som angår matsikkerhet, forbrukerpolitikk og folkehelse. Men i tillegg til de

faglige rådene er det også vår plikt og vårt ansvar å utøve politisk skjønn, det som vi ofte kaller «å bruke sunt bondevett». Dette kan være et passende eksempel.

La meg benytte anledningen til å gi ros til landbruksministeren for den måten han til nå har håndtert smittefaren for munn- og klovsyke på. I langt sterkere grad enn i kugalskapsproblematikken opplever jeg at landbruksministeren og Regjeringen fra første dag har behandlet spørsmålet med det nødvendige alvor, har knyttet tett til seg landets fremste ekspertise på området, og – sist, men ikke minst – er innstilt på å lytte og å følge deres råd. Det synes jeg er tillitvekkende.

Selv om dimensjonen var en annen, var det nettopp hensynet til faglige råd om å beskytte folks helse som lå til grunn da Venstre for halvannen måned siden gikk imot to EU-direktiv om å tillate nye tilsetningsstoffer i mat, med de mulige konsekvenser disse stoffene har for folks helse. Vi kunne rett og slett ikke være med på stortingsflertallets overkjøring av forbrukerinteressene.

Det var den samme bekymringen for folks tillit til at storting og regjering tar folkehelsen på alvor som gjorde at jeg på vegne av Venstre den 19. januar bad landbruksministeren gi en redegjørelse i Stortinget om Regjeringens politikk for å hindre smitte av kugalskap til Norge. På det tidspunktet opplevde jeg at landbruksministeren, som selvoppnevnt representant for norske forbrukere, ikke godt nok klargjorde myndighetenes strategi for å ivareta forbrukernes interesser. Det var helt nødvendig å få all informasjon om og faglige vurderinger av smittefaren og av den reelle effekten av tiltak mot kugalskap på bordet. Bare gjennom en aktiv informasjonsstrategi kan man klare den vanskelige balansegangen mellom ikke å nøre opp under ubegrunnet frykt og usikkerhet, og ikke å spre falsk trygghet, som senere viser seg ikke å holde mål.

Landbruksministeren har på bakgrunn av Venstres initiativ gitt en slik redegjørelse. Den gav et godt innblikk i Regjeringens håndtering av saken, og viser at kugalskapsproblematikken blir tatt med større alvor etter hvert som folkeopinionen har blitt opptatt av disse sakene.

For Venstre er det avgjørende viktig for folkehelsen og forbrukernes tillit til matsikkerheten at Norge også i framtiden greier å unngå kugalskapssmitte. Derfor mener vi at et midlertidig importforbud av levende dyr fra land med påvist kugalskap er et nødvendig virkemiddel. Det blir anbefalt bl.a. av Statens dyrehelsetilsyn, Forbrukerrådet og «Nettverk for mat og miljø». Etter Venstres mening er EØS-avtalen heller ikke til hinder for et slikt importforbud. Jeg er derfor overrasket over at stortingsflertallet overser faglige råd om et midlertidig importforbud mot levende storfe fra land hvor kugalskap er påvist.

I behandlingen av matsminkedirektivet ble det brukt som et argument at næringsutøvere og industrien som forhandlere ikke vil beskjeftige seg med produkter opp mot de tillatte grenseverdiene, men vil likevel holde seg til de etablerte ordningene. Dette mener jeg er et underordnet argument. Det er en viktig prinsipiell tilnærming til denne saken å vite hva som er myndighetenes rolle. Det er viktig å gjenta og understreke at myndighetene

gjennom politikerne må ta ansvar for nasjonale ordninger, og private må ta ansvar for sine handlinger. Det er overordnet prinsipielt viktig å skille mellom privat risiko og systembasert risiko. Den systembaserte risikoen må vi som politikere ta et spesielt ansvar for å gjøre minst mulig. Det er det vi som politikere skal gjøre i behandlingen av disse sakene.

Så til slutt: Det er en kombinasjon av faglige råd og føre var-prinsippet som gjør at Venstre har den posisjonen som vi har. Venstre vil også støtte forslag nr. 2, fra mindretallet, som foreligger i innstillingen. Det er ikke minst ut fra den siste tids hendelser med munn- og klovsyke.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Det er selvfølgelig mange forhold man nå kunne ha tenkt seg å diskutere med Stortinget. Munn- og klovsykesituasjonen er et naturlig stikkord. Det har i det hele tatt vært spennende oppspill om en bred debatt om EUs landbrukspolitikk. Hvor er den? Hvor går den? Mange av disse temaene er interessante og spennende å diskutere, men i dette innlegget må jeg imidlertid i sterkere grad forholde meg til de sakene som er oppført på Stortingets dagsorden, og jeg vil derfor konsentrere meg om dem, iallfall i innlegget.

Jeg vil starte med kort å oppsummere noen hovedpunkter fra redegjørelsen jeg gav til Stortinget den 13. februar, og komme inn på noen nye momenter som har kommet til siden sist.

Som jeg sa i redegjørelsen, har vi iverksatt omfattende tiltak som gjør at det er grunnlag for med all den kunnskapen vi har i dag, å konstatere at alt norsk og utenlandsk kjøtt som markedsføres i Norge, er trygt. Dette fordi kontrollen av dyr og kjøtt som skjer både i eksportlandene og her hjemme, er tilstrekkelig. I tillegg til fjerning av kjøttbeinmel fra næringskjeden vil jeg særlig nevne testing av alle importerte dyr og fjerning av risikomateriale, såkalt SRM, fra slakteskrottene til både norske og utenlandske dyr. Jeg har også gitt en presentasjon av vår bruk av sikkerhetsklausulen, som viser at vi har nødvendige virkemidler til å sette inn ytterligere tiltak dersom det skulle være grunnlag for det, og har nevnt at sikkerhetsklausulen også er brukt i en rekke sammenhenger.

Jeg er glad for at flertallet på Stortinget gjennom sin behandling av Dokument nr. 8-forslaget fra bl.a. stortingsrepresentant Odd Roger Enoksen har sluttet seg til de vurderinger Regjeringen har foretatt, og støtter opp om den linjen Regjeringen har valgt i dette spørsmålet.

Når det gjelder nye momenter, vil jeg først nevne den tiltaks- og kommunikasjonsplan som Dyrehelsetilsynet, Næringsmiddeltilsynet, Landbrukstilsynet og Veterinærinstituttet la fram i forrige uke. Planen kom i stand etter et nært samarbeid mellom myndighetene, næringene og forbrukerorganisasjonene. Det er også opprettet en beredskapsgruppe under ledelse av Landbruksdepartementet for å håndtere eventuelle akutte situasjoner.

Videre ble det i statsråd sist fredag fremmet en stortingsproposisjon om utgiftsdekningen knyttet til forbudet mot kjøttbeinmel i fôr og det utvidede testprogrammet.

Jeg vil også nevne en del nye utredninger som er på gang for ytterligere å styrke trygghetsnivået i forhold til forbrukerne:

- for det første i hvilken grad det er sannsynlig at BSE har spredd seg til sauepopulasjonen, og hvilke tiltak som i så fall vil bli nødvendig å sette i verk
- for det andre i hvilken grad fjerning av ryggsoylen vil bidra til å senke risikoen
- for det tredje hvor egnet eller uegnet bruk av kjøttbeinmel er som gjødsel eller jordforbedringsmiddel
- og sist, men ikke minst, videreføring av arbeidet med opprinnelsesmerking av flere kjøttslag enn storfe

Siden jeg holdt min redegjørelse om BSE i Stortinget den 13. februar, har ytterligere fire land oppnådd samme status som Norge når det gjelder sannsynligheten for mangel på BSE-smitte. Det er Botswana og Namibia, som vi importerer til dels mye storfekjøtt fra. De to øvrige landene er Swaziland og Nicaragua.

Jeg vil komme tilbake til dette med de faglige råd og til spørsmålet om jeg har fulgt dem. Det var også et hovedpunkt i min redegjørelse den 13. februar. Dette spørsmålet er viet stor plass i næringskomiteens innstilling, og jeg vil utdype og presisere dette punktet ytterligere.

Jeg har hele tiden holdt meg strengt til de faglige og vitenskapelige råd jeg har fått fra de instanser, både ute og hjemme, som er satt til å foreta en risikovurdering i denne saken. Noe annet ville på sikt skaffet oss uoversiktlige og utilsiktede konsekvenser både i forhold til vår egen hjemmebane og i forhold til våre handelspartnere.

Det er Veterinærinstituttet i Norge og EUs vitenskapelige styringskomite som har dannet det faglige grunnlaget for mine vurderinger og de tiltak vi har satt i verk. Jeg har ikke hørt noen kritisere meg for akkurat dette. De rapporter som jeg har fått meg forelagt fra disse institusjonene, kan ikke tolkes som en støtte til et importforbud mot levende storfe fra EU-landene, bortsett fra Portugal og Storbritannia, gitt de andre tiltak vi har satt i verk. Det er derfor overraskende at mindretallet i næringskomiteens innstilling knapt nevner disse institusjonene i sine merknader.

Jeg er i det hele tatt noe overrasket og forundret over den tone og linje det er lagt opp til fra mindretallets side i denne saken. Jeg har fulgt de faglige råd som er gitt fra våre ypperste fagmiljøer i Norge og Europa, og jeg har videreført den linje som Bondevik-regjeringen fulgte, både når det gjelder bruk av sikkerhetsklausulen, og når det gjelder spørsmålet om et mulig forbud mot import av levende dyr.

At denne regjeringen skulle forholde seg passiv til bruk av sikkerhetsklausulen i EØS-avtalen, vil jeg sterkt tilbakevise. Med basis i nettopp denne klausulen vurderer Regjeringen nå nærmest fra time til time om det vil bli nødvendig å iverksette et importforbud for mat og levende dyr fra hele Europa, men da sett i lys av munn- og klovsykesituasjonen.

Jeg vil avslutningsvis få gjenta at jeg er svært tilfreds med den tiltaks- og kommunikasjonsplan som er lagt fram. Jeg har tro på at denne vil være meget godt egnet til å håndtere en eventuell mistanke eller påvisning av

BSE i Norge. Jeg legger også stor vekt på at kommunikasjons-elementet i planen er rettet mot alle berørte etater og næringer, og ikke minst mot offentligheten og publikum. Jeg ser det som en av de viktigste oppgavene for meg i tiden framover fortsatt å holde en åpen linje og dialog med næringene og forbrukerne.

Dersom en ser på forbrukernes atferd i markedet og undersøkelsen fra MMI som ble presentert i forrige uke, ser det ut som vi har fått bekreftet at myndighetenes håndtering av spørsmål omkring matvaretrygghet har fått alminnelig tilslutning blant folk flest. En kan endog registrere en økning av trygghetsfølelsen generelt det siste halvåret, selv om en samtidig – naturlig nok – har kunnet registrere en viss økt uro med hensyn til BSE. Når en betrakter denne situasjonen opp mot det en kan registrere i nesten alle andre land i Europa, synes jeg dette er positivt.

Jeg har også lyst til å si at det er klart at det ikke er enkelt å kommunisere trygghets- og sikkerhetstiltak i den situasjonen som vi nå er i. På den ene siden debatterer vi i dag hvilke tiltak som er nødvendig å gjennomføre knyttet til kugalskap, BSE. Det er en sykdom som de faglige myndighetene sier ikke er en smittsom sykdom i tradisjonell forstand. Det er en sykdom som smitter ved at dyr spiser infisert fôr, og som også kan smitte fra ku til kalv. Det kreves egne faglige tiltak for å iverksette forebygging mot den sykdommen. På den andre siden diskuterer vi tiltak for å forhindre spredning av kanskje den mest smittsomme dyresykdom som finnes i verden, og det krever selvfølgelig et helt annet sett av reaksjoner enn det første. Derfor har det for meg hele tiden vært så avgjørende viktig å si at jo, jeg tar det politiske ansvar som er knyttet til de beslutninger som fortløpende må tas her, men vi må basere de politiske beslutningene på de faglige råd vi får. Derfor har jeg strengt holdt meg til å spørre Veterinærinstituttet veldig nøyaktig og presist om hvilke risikovurderinger som ligger til grunn for f.eks. tiltak mot BSE. Jeg har også fulgt de faglige rådene jeg har fått fra det organet som har som oppgave å gi risikovurderinger til myndighetene i disse krevende spørsmålene, på samme måte som vi nå ber om faglige vurderinger av tiltak knyttet til å forhindre spredning av munn- og klovsyke. Vi er selvfølgelig også innstilt på fullt ut å følge de faglige rådene vi får på det området, selv om en del av de tiltakene vi drøfter, av enkelte blir karakterisert som noe av det mest dramatiske vi har gjennomført i Norge etter siste verdenskrig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Lilletun (KrF): Sjølv om landbruksministeren var noko, det er vel litt sterkt å seie foruretta, men litt forundra over tonen i mindretalets merknader, vil eg gje stor honnør til landbruksministeren for den tiltakspakka som kom for nokre dagar sidan, likeins i forhold til hovudinntrykket av beredskap og satsing som no har skjedd i helga for å møte ein endå meir dramatisk situasjon som held på å oppstå på det europeiske kontinentet. Det vil eg gjerne gje uttrykk for.

Men så konkluderer ein faktisk ulikt på nokre punkt. Då vil eg gjerne stille landbruksministeren eit par spørsmål. Førre var-prinsippet var i liten grad med i utgreiinga og var i liten grad brukt i dag. Dyrehelsetilsynet er heilt klar. Dei «liner» opp ein god del faglege argument, samtidig som dei òg inkluderer i dei faglege argumenta det med førre var-prinsippet. Er det eit prinsipp som ikkje landbruksministeren i særleg grad er oppteken av? Og er han einig i at det er ei politisk vurdering som har vore gjort her, og at det går an å kome til den motsette konklusjonen ut frå ei slik vurdering?

Så til det som landbruksministeren seier han bygger på når det gjeld det å seie nei til mindretalets forslag, dei ypparste faglege råda frå Noreg og Europa. Eg har stor respekt for dei norske faglege råda og sjølvsaugt òg delar av vitenskapkomiteens. Men eg vil minne om at det er dei faglege råda som europeisk landbrukspolitik har vore bygd opp på, som har ført oss ut i den situasjonen vi er i i dag, så det roar meg ikkje veldig når statsråden kallar alle dei for dei ypparste.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: La meg bare først få starte med å si at det måtte jo i alle fall være disse faglige rådene som gjorde at regjeringen Bondevik levde i to år uten å gå til det skritt å innføre importforbud f.eks. for levende storfe. Den regjeringen satt altså og administrerte en ordning med full adgang til import av levende storfe hele tiden mens man var i regjeringsposisjon. Og det var jo ikke en situasjon der det var fritt for BSE i Europa, det var en situasjon der BSE spredte seg i Europa.

Så er det flere som har nevnt Dyrehelsetilsynet. Og det er grunn til å følge med på hva Dyrehelsetilsynet uttaler når de skal forvalte de ordningene som skal settes i verk. Men i det brevet som kommer fra Dyrehelsetilsynet, står det:

«Et dyr med opprinnelse fra et land med høyere risiko for kugalskapsmitte enn Norge representerer etter dagens kunnskap neppe noen belastning på fôr- og næringskjeden. Viktig i denne sammenhengen er den rutinemessige testingen av alle importerte dyr og at risikomateriale (SRM) tas ut ved slaktning av alt storfe. Det er vår oppfatning at den særlige kontrollen som gjennomføres på importerte dyr ved slaktning fører til at kjøtt fra disse dyrene har samme kvalitet med hensyn til kugalskapsmitte som kjøtt fra norske dyr.»

Det er en ganske klar uttalelse. Det er en faglig vurdering knyttet til faren for å spre denne sykdommen til norske dyr eller til faren for å påføre folkehelsen en trussel. At Dyrehelsetilsynet allikevel ønsker et importforbud, tar jeg til etterretning, men de gir meg altså ingen faglige råd til å argumentere overfor EU for når vi i så fall skulle ha vedtatt å innføre det.

Øystein Hedstrøm (Frp): Vi i Fremskrittspartiet er meget godt fornøyd med hvordan departementet i samråd med faginstanser har håndtert BSE-spørsmålet. Vi synes man ligger i forkant av utviklingen og hele tiden vurderer nye tiltak. Det er en ansvarlig måte å håndtere den form

(Hedstrøm)

for problematikk på, og det bygger hele tiden på faglige råd, slik som statsråden også har understreket.

Men jeg vil også komme litt inn på dette med munn- og klovsyke, som statsråden så vidt var inne på mot slutten av sitt innlegg. Dette er jo en helt annen og meget smittsom virusykdom som en må ha helt andre tiltak for hvis det nå viser seg at det skjer en spredning til det europeiske kontinent. Ifølge mediene i dag har man i Frankrike oppdaget antistoffer mot munn- og klovsyke, og da må vi se dette i et helt annet perspektiv.

Jeg er Østfold-representant. Vi har nesten 30 grenseoverganger til Sverige, og jeg regner med at hvis denne spredningen nå skjer over store deler av Europa, vil det bli betydelige tiltak også fra norsk side. Jeg kunne tenke meg å spørre statsråden hvilken informasjon han har fått i dag som er troverdig, og hva man nå foreløpig har i beredskap fra departementets side.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: La meg først si at jeg er enig i beskrivelsen fra representanten Hedstrøm av forskjellen på disse to sykdommene.

Det som er et veldig viktig punkt for Regjeringen, er spørsmålet om spredning eller ikke til kontinentet. Det er klart at med en gang en får en spredning til kontinentet, så tas smitten i et helt nytt transportsystem, med helt nye veier for smitten. Og veldig mange av disse veiene handler bl.a. om at det går stier opp til svenskegrensen, for der har man et stort norsk betalingsvillig marked, og langs svenskegrensen selges det jo kjøtt fra en rekke europeiske nasjoner. Det er derfor en spredning til kontinentet er en veldig kritisk faktor.

Nå gjør jo europeiske myndigheter – franske, belgiske osv. – en stor innsats for å hindre at smitten sprer seg. Det er slaktet tusenvis av dyr, det er intense kontrollrutiner på gang, og vi velger enn så lenge å ha tillit til at man lykkes i å hindre en spredning over til kontinentet. Der som det motsatte skulle skje, står vi overfor en ny, dramatisk vending i denne saken. Det Regjeringen da vurderer å gjøre, er å innføre et totalt importforbud for kjøtt- og melkeprodukter og levende dyr fra hele Europa for å hindre spredning av smitten til Norge. Det er helt klart at vi vil være avhengig av et samarbeid med folket for å greie å gjennomføre dette i praksis. Grensen er så lang at det vil være veldig vanskelig å opprette tilstrekkelige kontrollrutiner, så vi vil være avhengig av at folk forstår at det i så fall er tiltak myndighetene gjennomfører, ikke fordi vi ønsker å være trollete, eller fordi vi vil folk vondt, men fordi vi vil det beste for norske dyr og norsk matproduksjon.

Morten Lund (Sp): Munn- og klovsyke og kugalskap er verst på hver sin måte. Jeg har lagt vekt på at det er kugalskap som tar menneskeliv – det kan bli snakk om tusenvis i løpet av de nærmeste år bare i England. Derfor har jeg holdt meg til den saken.

Statsråden gjentar at han ikke har faglig grunnlag for å stoppe en handel som utgjorde mindre enn 1 mill. kr i 2000. Antakelig er det i 2001 100 000 kr som er omfan-

get av den handelen som vi ikke har mulighet for å stoppe. Jeg går ut fra at det skal være en politisk vurdering å se dette opp mot andre ting. Hva er dyrehelsen verdt? Og hva er folkehelsen verdt? Eller skal det ikke gjøres slike vurderinger? Det står i beskrivelsen av EØS-avtalen i forbindelse med veterinæravtalen at det har vi mulighet for, og vi har større mulighet for det enn de som er EU-medlemmer.

Dyrehelsetilsynet sa i november i fjor at de vil fraråde import av levende storfe. Det ble i høringen med komiteen sist sagt at mulighetene for tilførsel av eksternt smitte fortsatt er til stede via import av levende dyr. Deres grunnlag er Veterinærinstituttet og EUs vitenskapelige komite, som statsråden sier at han har fått sine faglige råd fra. Er da Dyrehelsetilsynet ikke i stand til å vurdere de faglige råd, som altså egentlig er de faglige råd som statsråden sier at han trenger?

På Internett-siden til Dyrehelsetilsynet står det bl.a. om oppgavene: ivareta nasjonale interesser ved internasjonal handel med dyr og dyreprodukter. Det er en av deres oppgaver, påstår de selv. En annen er å forebygge og bekjempe smittsomme sykdommer, herunder redusere risikoen for innslep av smitte ved innførsel av levende dyr og produkter.

Mitt spørsmål til statsråden er da følgende: Har ikke Dyrehelsetilsynet fagkompetanse i saker der handelshensyn kommer inn i bildet? Går Dyrehelsetilsynet bare rundt og innbiller seg at de har en slik fagkompetanse at de kan gi råd?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: For det første har jeg lyst til å si at det har vært veldig hyggelig å høre Morten Lund snakke så fint om norsk landbrukspolitikk som han har gjort i dag. Det er ikke ofte vi hører så mange godord for den landbrukspolitikken som er blitt ført i de siste 15–20 årene, som vi har hørt fra Senterpartiet i dag.

Så litt nærmere til spørsmålet om Statens dyrehelsetilsyn. I mitt første replikk svar refererte jeg fra det skriftlige materialet som Dyrehelsetilsynet har sendt til meg. Og jeg vil gjerne gjenta konklusjonen:

«Det er vår oppfatning at den særlige kontrollen som gjennomføres på importerte dyr ved slaktning fører til at kjøtt fra disse dyrene har samme kvalitet med hensyn til kugalskapsmitte som kjøtt fra norske dyr.» Det er en klar faglig vurdering.

Så sier Dyrehelsetilsynet i tillegg:

«Ut fra disse betraktninger» – som en da har summert opp – «mener Dyrehelsetilsynet det er viktig å unngå å belaste vår matproduksjon med tilhørende rutiner og kontrollsystemer med en større risiko for smitte enn den vi allerede måtte ha i landet.»

Ja, jeg har forståelse for at Dyrehelsetilsynet mener det. Men det er ingen faglig begrunnelse for å innføre et importforbud. Den faglige begrunnelsen for et importforbud må være trussel mot dyrehelse eller trussel mot folkehelse. Men her har vi jo i brevet fra Dyrehelsetilsynet en klar uttalelse om at det ikke er en trussel mot dyrehelse og heller ikke en trussel mot folkehelse. Slik sett er brevet fra Dyrehelsetilsynet nesten det sterkeste doku-

ment vi har for at vi ikke har en begrunnelse for å bruke sikkerhetsklausulen i denne saken.

Karin Andersen (SV): En av hovedgrunnene til at man nå argumenterer mot å innføre forbud, er at man frykter at dette kan få konsekvenser for Norge på andre områder, eller som statsråden sier det: I en bredere sammenheng vurderer man dette annerledes.

Det er jo riktig at på lengre sikt er det selvfølgelig ikke ønskelig med forbud. Det kan være riktig med noe mindre transport av levende dyr og mat over store avstander – det tror jeg alle er enige om – men sjølsagt har vi et legitimt ønske om både å eksportere og importere mat. Hva slags signaler har statsråden fått som gjør at han på en måte kan begrunne at vi ville bli møtt med slike straffetiltak i den situasjonen vi er i nå, når EU-landene sjøl nærmest er i en panikkartet situasjon? Er det tatt noen kontakter? Er det noen holdepunkter for å si at EU vil reagere med stor slegge mot oss fordi vi gjør det de sjøl nå strever med?

Så til et annet punkt som dreier seg om import av dyr. I redegjørelsen sier statsråden sjøl at han anbefaler fagmiljøene å importere sæd og embryo framfor levende dyr. Videre sier han at Dyrehelsetilsynet har gått inn for forbud, men uten å gi noen faglig begrunnelse. Ja, hva er i så fall statsrådets begrunnelse for å gi et slikt råd om at man bør unngå import? Er det et føre var-prinsipp som ligger til grunn for det? Er det en trussel mot noe? Er det på grunn av noen faglige råd? I forhold til munn- og klovsyken er det greit – det tror jeg alle er enige om – men jeg blir litt i stuss når man bruker det i det ene argumentet og sier at her er det ingen faglige grunner for å forby import, men samtidig anbefaler veldig sterkt å unngå det. Det må jo være på et eller annet grunnlag denne sterke anbefalingen kommer.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Her var det mange spørsmål, og det er umulig, tror jeg, å svare på alle sammen, men jeg skal ta det siste for å si at jeg ikke viker unna de problemstillingene.

Når Veterinærinstituttet kommer med sin risikovurdering, så sier de bl.a. at ved å importere levende storfe fra land med en dårligere BSE-strategi enn oss, er det en økt risiko for at vi importerer dyr med BSE-smitte. For å kompensere for den økte risikoen må vi iverksette risikoreducerende tiltak som f.eks. testing, merking, SRM-slakting osv., som jeg har redegjort for mange ganger. Så vi har altså økt risiko som vi kompenserer gjennom risikoreducerende tiltak.

Med de risikoreducerende tiltakene er det Veterinærinstituttets vurdering at det kjøttet som kommer av de levende dyrene, er trygt. Men det er klart at de risikokompenserende tiltakene er ganske omfattende. Det kreves store ressurser, både av praktisk organisatorisk art og i form av kostnader ved å følge opp. Hvis vi i stedet for å påta oss denne typen kostnader, som vi da må gjøre i dagens situasjon, heller kunne ha innført sæd og embryo og dermed utviklet avlsmateriale, ville en fått den samme situasjonen. Vi ville altså fått et trygt kjøtt, og vi kunne ha

utviklet avlen, men vi hadde ikke fått de økte kostnadene og de organisatoriske utfordringene som de risikoreducerende tiltakene medfører. Det er en god begrunnelse, som jeg gjerne vil framføre overfor næringen.

Men det at vi har den typen kostnader, og det at vi har den typen organisatoriske utfordringer, er ikke et argument for å innføre importforbud. Det vil ikke holde som en faglig begrunnelse for et importforbud, men det finnes alternativer som vi gjerne bør benytte oss av.

Leif Helge Kongshaug (V): Statsrådets syn når det gjelder behovet for midlertidig importforbud for storfe og kjøttprodukter er kjent. Dette er begrunnet ut fra BSE, eller kugalskap. Nå har dessverre den situasjonen oppstått at vi også har fått stor fare for munn- og klovsyke, og den er jo en stor risiko for forbrukerne og også for norsk landbruk.

Jeg sa i innlegget mitt at Venstres standpunkt i denne saken var tatt ut fra faglige råd, ut fra føre var-prinsippet og et totalt politisk skjønn.

I Nationen er det to professorer – i hvert fall en professor og en spesialist – som uttaler seg, og som sier at grensene burde ha vært stengt for lenge siden. Det er veterinærprofessor Eystein Skjerve og veterinærspesialist Ivar Hellesnes. Det påstås videre at det er på grunn av høye tollbarrierer at vi ikke har fått BSE-smitte inn til landet.

I saker som vi behandler i Stortinget, kan det virke som om partier som er for EU, har lett for å si ja til det som kommer fra EU, og motsatt, at partier som er mot EU, har lett for å si nei – muligens. Jeg går ut fra at statsråden nå har lagt til grunn de faglige rådene og samtidig vurderer føre var-prinsippet og også foretar et visst politisk skjønn. Er det da slik at det politiske skjønnet ut fra en EU-positiv holdning har ført til at det viktigste her er at Norge igjen skal være den flinkeste gutten i klassen, i utenforklassen?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: De to professorene som representanten Kongshaug viser til, har vi jo møtt i Stortinget ved flere anledninger. Jeg husker at vi i hvert fall hadde Eystein Skjerve som deltaker i panelet i forbindelse med høringen angående utvidelsen av EØS-avtalen til også å omfatte veterinære forhold, altså vedlegg I til EØS-avtalen.

Den gangen stod det store slaget om grensekontrollen, og jeg satte da som nå veldig stor pris på at Venstre var helt enig med Arbeiderpartiet i at det var fullt mulig å ivareta norsk dyre- og folkehelse med det vedlegget til EØS-avtalen som vi da vedtok. Der har Kongshaug og jeg ført akkurat den samme politikk med hensyn til å legge opp til hva slags systemer vi skal ha for importkontroll, grensevern osv. i forholdet mellom Norge og Europa. Jeg kan derfor ikke se at det i det hele tatt har vært noe motsetningsforhold mellom det Arbeiderpartiet og det Venstre har ment i det spørsmålet. At det var dissens i Regjeringen, og at Senterpartiet den gang som nå mente noe annet, er jeg klar over. Men Venstre og Kristelig Folkeparti er jo de to partiene som sammen med Arbeiderpartiet,

Høyre og Fremskrittspartiet har sørget for at vi har det regelverket vi har, med de kriteriene vi har for hvordan vi skal kunne regulere spørsmålet om importforbud osv. i vårt forhold til EU, med klare bestemmelser og et regelverk som må følges. Og det er jo nettopp i denne veterinære avtalen, som Venstre og Kristelig Folkeparti la fram for Stortinget, og som vi nå følger opp, at vi har sikkerhetsklausulen med et klart regelverk for hvordan den skal kunne brukes og ikke brukes.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Rita Tveiten (A): Det er ikkje sikkert at det meste er sagt i denne saka, men det er heller ikkje sikkert at eg kjem til å tilføra saka noko vesentleg nytt. Eg vil likevel nytta høvet til å seia nokre ord.

Det er ingen tvil om at den debatten som me har her i dag, er av alvorleg karakter, for den dreier seg om matvaretryggleiken og om vår tillit til matvareprodusentane og til myndighetene våre reint generelt.

At representanten Morten Lund meiner dei største partia ikkje ynskjer ein debatt om saka ved å avstå frå replikk på innlegget hans, talar for seg sjølv. Eg vil hevda at det ikkje er nokon som er meir på forbrukarane si side i spørsmålet om matvaretryggleiken enn landbruksministeren. Han har kommunisert det til Stortinget, og han har fyrst og fremst vore synleg og tydeleg i media, slik at dei norske forbrukarane er kjende med kva for tiltak og vurderingar som vert gjorde etter kvart. Det tener han til ære.

Den varianten av BSE-sjukdomen som i dag vert omtalt, er nyleg oppdaga, og derfor er det òg knytt vitenskapleg uvisse til spreiding, risiko, inkubasjonstid og mykje anna. Denne uvisse gjev naturlegvis rom for varierende grad av frykt og ynske om handling frå befolkninga si side. Særleg ventar ein roande handlingar og tiltak frå myndighetene si side, noko debatten tydeleg har vist i dag.

Utryggleiken har naturlegvis ikkje vorte mindre ved at me har fått utbrot av den svært smittsame munn- og klauvsjuken i Storbritannia, og at denne kanskje har spreidd seg til andre stader på kontinentet. Det er den samla situasjonen som gjer det usikkert for forbrukarane. Men det er heldigvis eit alvor som landbruksministeren vurderer frå time til time.

Arbeidarpartiet og Regjeringa tar både risikoen, utryggleiken og frykta med det aller største alvor. Det alvoret gjer at me både må skaffa oss størst mogleg kunnskap om emnet og bruka kunnskapen med nødvendig klokskap. Me må klara den utfordringa det er å sørgja for minst mogleg risiko for dyre- og folkehelsa samtidig som me spreier minst mogleg frykt og utryggleik. Her har me faktisk eit felles ansvar.

Norske myndigheter har sett i verk trygge og gode tiltak for å hindra at kugalskapen skal koma til Noreg. Dei strengaste tiltaka har me gjort når det gjeld import av levande storfe som kjem frå land med høgare BSE-risiko enn Noreg. Og det faktum at det er innført totalforbud mot bruk av kjøttbeinmjøl i fôr til matproduserande dyr,

skal òg takast med. Som kjent vert kvart einaste dyr kontrollert frå det kjem til landet og til det døyr. I tillegg vert kvart dyr testa etter at det er slakta, og alt risikomaterialet vert fjerna. Det er det viktig for oss å få fram og å understreka, slik at forbrukarane skal kunna føla seg trygge. Det er òg viktig å få fram at dette er ein sjukdom som fyrst og fremst er spreidd gjennom fôr, og at den ikkje smittar frå eit dyr til eit anna. Den sterke fokuseringa på importforbud kan difor ha den effekten at det skyv fokus vekk frå det som er viktig, nemleg dyrehelsa og dermed folkehelsa generelt i Noreg, og over på noko som meir liknar på politiske symbol. For eller imot importforbud vert gjort til eit for eller imot folkehelsa. Det vert for enkelt.

I løpet av debatten har ein prøvd å bagatellisera kva slags forpliktingar Noreg har gjennom EØS-avtalen. Det vil eg på det sterkaste átvara mot. Me har hatt fleire saker til behandling i Stortinget i det siste som viser kor avhengig Noreg som nettoeksportør av matvarer er av at me har vitenskapleg baserte avgjersler, og at det ikkje utelukkande er kjenslene som styrer kva me skal gjera og ikkje gjera.

Me treng ein høg internasjonal standard knytt til matvaretryggleik, men eg vil verkeleg átvara mot å leita etter råd og argument for å seia nei til import av levande dyr, som me har høyrte her i dag. Det kan utan vidare slå hardt tilbake på Noreg. Me har altså eit veldig stort potensial når det gjeld oppdrett av fisk, og me må rekna med at me før eller seinare kan få ulike typar sjukdomsutbrot sjølve. Då må me kunna visa til at me har hatt balanserte vurderingar i samband med våre tiltak, og me må oppfordra andre til å ha det same. Det er matvaretryggleik som er det store poenget i dag.

Sigrun Eng (A): Frykta for kugalskap er stor hos alle. Vi er alle forbrukarar og vil ha trygg mat. Derfor var det på sin plass med den utgreinga som landbruksstatsråden gav Stortinget i februar, men mykje har hendt sidan da.

Fordi eg på linje med alle andre er ein bevisst forbrukar, og fordi det er lett umiddelbart å kaste seg på synspunkta til forslagsstillarane av Dokument nr. 8:42 for 2000-2001, har eg sendt kopi av statsrådens utgreiing til fire forskjellige distriktsveterinærar. Tilbakemeldingane var svært positive. Ja, eg skal få sitere ei av dei:

«Dette er ein statsråd som tek utfordringane på alvor og er villig til å setje inn dei tiltak som trengst når det trengst. Slike politikarar har vår tillit!»

Likevel undrar det meg at det ikkje blir teke ein rask test av alt slakt i ei veke eller ein måned for å grunnfeste vår gode dyrehelse, fri for BSE. I dag er det berre importerte dyr til slakting, naudslakt og sjølvdaude dyr som blir testa. Naudslakt er stort sett dyr som har forskreva seg eller brekt ein fot, og som på linje med sjølvdaude dyr naturleg nok ikkje blir omsette som folkemat.

Europa skrik etter trygg mat, og hadde vi kunna dokumentere at vårt kjøtt var kontrollert og reint, ville norske bønder hatt ein unik sjanse. Vi har eit desentralisert småskalalandbruk. Vi har moglegheiter for å tilby mykje økologisk kjøtt til ein marknad som er villig til å betale.

Tyskarane t.d. skrik ikkje etter billig svenskeflesk og kjøtdeig slik vi gjer, dei ønskjer seg trygg mat og er villige til å betale for det.

Full testing kan vere eit godt tiltak som landbrukssamvirket kan gjere i rein eigeninteresse. Det kunne skape optimisme hos landbruksaktørane, og det treng dei etter at avtaleprisane i jordbruksoppgjæret er sterkt reduserte, medan prisen til forbrukar har gått i vêret. Det skaper frustrasjon og mismot, og mange gir opp. Bøndene sit alltid attende med svarteper, men der òg har statsråden ei gransking av prisutviklinga på gang.

Bygdene misser dei som pleier kulturlandskapet. Eg registrerer med uro kva som skjer i mitt eige heimdistrikt. Det akselererer med sal av eigedommar, det blir svarte stoveglas med lys berre i påska. Eg likar det ikkje. Omgrepet levande bygder har fått ein annan karakter.

Eg finn grunn til å seie at eg ikkje står her som ein aktør i næringa og snakkar av eigeninteresse. Eg har berre ei katte, men eg bur på bygda. Dette må vi ta på alvor, og Arbeidarpartiet gjer det.

I dag er det BSE/kugalskap som står på agendaen. Noreg har hatt utbrot av skrapesjuka hos sau av og til. Det er ei form for kugalskap light. Vi har altså hatt sorten, men teke den på alvor kvar gong. Spørsmålet ein sit attende med, er: Kor rein er vår dyrehelse no? Det kan berre testing av alt slakt gi svar på. Eg har i helga registrert at statsråden har hatt krisemøte, og at han umiddelbart vil setje inn nødvendige tiltak.

Noko som likevel undrar meg, er at ein del bønder importerer livdyr sjølv om dei da tek sjansar, og samstundes ropar på importforbod. Og så kan dei fornye dyrerasane sine med sæd og embryo som ein så langt ikkje har mistanke om er smitteberarar. Det andre som undrar meg, er at bøndene sine eigne organisasjonar og salslag tek sjansen og blandar inn desinfiserte komponentar. Det kan da ikkje bli slik at yrkesutøvarane skal ta prøver sjølve, det må bygge på tillit. Riset bak spegelen burde, slik eg kan vurdere, vere økonomiske straffesanksjonar.

Regjeringa følgjer nøye med. Det har statsråden fortalt oss i utgreiinga og stadfesta i dag. Det første tiltaket vart såleis sett ut i livet så tidleg som i 1990. Forbod mot innblanding av kjøttbeinmjøl til drøvtyggjarar var eit føre var-tiltak, men vi har altså òg hatt ulovlege tilfelle. Likevel har ikkje Noreg slik som England i si profittjakt teke slike sjansar som vi der har fått avdekt, heldigvis. Noreg har ei godt dokumentert dyrehelse, og det kan gi oss utrulege moglegheiter om vi tar dei rette grepa, både i høve til BSE og i høve til munn- og klauvsjuka. Det er som ein pest og minner meg mest om klauvdyra sin svartedaude. Det er heilt uhyggeleg.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Jorunn Ringstad (Sp): Denne debatten har element av svært mange ulike problemstillingar, ikkje minst fordi problema i dei fleste EU-land på landbruksområdet veks i omfang frå dag til dag. Europeisk landbruk er i krise. Noreg har unngått dette bl.a. på grunn av at vi tradisjo-

nelt har satsa på eit småskalalandbruk og strenge restriksjonar på handelen med landbruksvarer. Eg trur mange både utanfor og i denne salen i dag bør vere glade for at vi som land ikkje er fullt integrert i EU sin landbrukspolitikk. Det har spart oss for mange problem. Sjølv om det i fleire år har vore sterke krefter for at vi også her i landet skal føre ein politikk i retning av stordrift og frihandel, har vi hittil greidd å hindre for sterk utvikling i slik retning. Vi kan vel i grunnen seie at dei relativt avgrensa problema vi hittil har fått i Noreg på dette området i høve til mange EU-land, er trass i den landbrukspolitikken dei tre partia som utgjer fleirtalet i denne saka, fører, og ikkje på grunn av denne politikken.

Dei partia som heile tida har forfekta mest mogleg frihandel og industrialisering av landbruket, vil ikkje ha noko forbod mot import av levande storfe og produkt av storfe frå land som har påvist kugalskap. Det var vel kanskje som forventa, men eg må likevel seie at det er oppsiktvekkjande at vi må ha ein debatt i denne salen i år 2001 om vi skal iverksetje tiltak for å verne om folk si helse eller ikkje.

Det som i særleg grad kjenneteiknar sjukdommen kugalskap, er mangelen på kunnskap. Då britiske forskarar på slutten av 1980-talet nemnde at sjukdommen også kunne angripe menneske, vart dei nærmast latterleggjorde av den britiske regjeringa. Professor Jan Mæhlen ved Ullevål sjukehus uttalte til NTB den 17. januar i år:

«Usikkerhetsområdet er stort. Vi vet ikke om man må spise én kilo infisert hjernevev fra et sykt dyr eller om det er nok med en mengde som er en million ganger mindre, altså et tusendels gram. Så usikkert er det.»

Samtidig veit vi at det heile tida blir importert til dels store mengder storfekjøtt frå land som har påvist kugalskap. I avisa VG den 1. mars i år heiter det at det blir importert heile og halve storfeskrottar til Noreg frå land som har påvist kugalskap, som f.eks. Danmark, Frankrike, Nederland, Tyskland og Storbritannia. Det blir òg importert mykje anna kjøtt. Franske styresmakter mistenker no at også sau kan få kugalskap. Det pågår no ein debatt i Frankrike om å innføre nye og strengare restriksjonar på sal av produkt frå sau, og etter opplysningar frå NTB har vitskapsmenn i EU opplyst at ein har vist i laboratorieforsøk at BSE også kan smitte til sau og geit.

Gong på gong har det vist seg at offentlege styresmakter i fleire EU-land ikkje har teke denne sjukdommen alvorleg nok, og like ofte har det vist seg at dei har måtta innrømme at dei har teke feil. Eg må diverre konstatere at eit fleirtal i Stortinget vil leggje seg på ei offentleg haldning i Noreg som ikkje er prega av ei føre var-haldning, men av ei vente og sjå-haldning. Åtvaringane frå eksperter er mange, og ei undersøking gjennomført av Din Mening/Norsk Statistikk viser at 60 pst. av befolkninga ynskjer eit importforbod. Stortingsfleirtalet meiner tydelegvis noko anna.

Olaf Gjødrem (KrF): Sjeldan har det vore så klare grunnar til å stengja norske grenser for import av dyr og dyreprodukt som nå. Likevel nøler statsråden. Ein tragisk sjukdom/epidemi har ramma landbruket, fyrst og fremst

i Storbritannia, men faren for vidare spreiring er absolutt reell. Spesielt munn-og klauvsjuke er ekstremt smittsam, og det burde liggja til rette for omfattande tiltak for å hindra spreiring til Noreg.

Sjølv kjem eg frå Sør-Rogaland, det tettaste dyrehaldsområdet i Europa, og ingen av oss tør tenkja på følgjene av smittespreiring til vårt område. Omsynet både til landbruket og forbrukarane burde tilseia importstopp. Derfor håpar eg òg at statsråden kjem til denne konklusjonen snarast råd er. I denne saka bør ein vera føre var, sidan konsekvensane av manglande initiativ kan verta så dramatiske. Utbrot av desse husdyrsjukdommane i Europa reiser òg meir langsiktige problemstillingar. Fleire land gir nå beskjed om ei sterk endring av sin nasjonale landbrukspolitik. Dette er etter Kristeleg Folkeparti si meining gledeleg og rett. Me håpar at effektiviseringspresset og prispresset vert dempa, og at omsynet til trygg mat og god dyrehelse også frametter vert det viktige.

Noreg har i dag ein høg og favorisert dyrehelsestatus. Det er viktig å halda på denne tilstanden. Dette bør skje i eit tillitsfullt samarbeid mellom landbruksmyndigheitene og landbruket. Økologiske omsyn, dyrehelseomsyn og miljøomsyn bør tilleggjast sterkare vekt i utviklinga av norsk landbruk. Samstundes bør norsk landbruk, som har ein svært høg standard, få nødvendig vern for å kunna bevare sin kvalitet.

Harald Hove (V): Statsråden viste i svarreplikken til representanten Kongshaug til at det regelverket som han praktiserer, er vedtatt med i hvert fall to av mellompartienes stemmer i forbindelse med utvidelsen av EØS-avtalen. Det er jo en riktig konstatering, og den skal jeg ikke prøve å benekte. Men det som da ble veldig klart og sterkt understreket, også fra Venstres side, var nettopp at sikkerhetsklausulen i avtalen var en viktig grunn for å kunne gå inn for avtalen. Og vi får vel sånn sett i redelighetens navn erkjenne at det er på en måte rekkevidden og hvor langt den kan anvendes i den foreliggende situasjon, som faktisk er det vi diskuterer i dag. Slik sett er det innenfor rammen av det regelverket diskusjonen foregår.

Det jeg ville gå litt inn på, var dette med forholdet til faglige råd og betydningen av disse. Det er dels et generelt spørsmål, men selvfølgelig i dag mest et konkret spørsmål i forhold til de ting vi her håndterer. Det er klart at i mange sammenhenger er det all grunn til å legge vekt – og stor vekt – på faglige råd. Men jeg synes kanskje både representanten Morten Lund og statsråden på en måte i fellesskap har gått et hakk for langt ved å si at de faglige råd blir det avgjørende, og at det ikke i tillegg også kan ligge et politisk skjøn. Jeg synes representanten Lund i sitt innlegg gikk veldig langt i å fremheve Dyrehelsetilsynet og deres standpunkt og på en måte gi uttrykk for at det dermed også burde ha vært det endelige standpunktet.

Jeg synes vi skal erkjenne at det her også er et klart element av et politisk skjøn som kommer i forlengelsen av det faglige skjønnet. Slik sett må jeg si at når statsråden ordlegger seg her på talerstolen, føler jeg at han kan-

skje gjemmer seg litt – for å bruke det uttrykket – bak faglige råd og vurderinger, uten å være åpen og erkjenne at det også ligger et element av et politisk skjøn i dette som han faktisk også må vedkjenne seg. Det er klart at som statsråd blir han ekstra ansvarlig for de politiske vurderingene i forlengelsen av det faglige skjønnet. Jeg synes det er et poeng at man i EU i dag stiller spørsmål ved sin egen landbrukspolitik og setter spørsmålstegn ved om det som nå skjer, bør danne grunnlag for endring av den. Det gjør at vi bør sette litt større spørsmålstegn ved de faglige rådene enn vi kanskje ellers ville ha gjort, og gi oss selv en tenkpause.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg synes det er meget lett-vint av landbruksministeren å late som ingenting har skjedd siden Bondevik-regjeringa satt med ansvaret for dette. Det har skjedd veldig mye det siste året. Kugalskapen har vist en større utbredelse enn vi fryktet, og i året som er gått, er tusenvis av dyr blitt drept og kremert. I de siste ukene har den forferdelige munn- og klovsyken fått et utbrudd og endret situasjonen dramatisk. Å si at Bondevik-regjeringa heller ikke gjorde noe synes jeg er både usaklig og ufaglig av landbruksministeren. Det er en fullstendig annen situasjon i dag.

Jeg er litt skuffet i dag, for jeg hadde faktisk forventet at ministeren hadde klart å ro seg i land og gjennomført dette tiltaket som jeg mener er åpenbart rett, først og fremst det å hindre import av levende dyr. Jeg trodde ministeren hadde fått nok faglige begrunnelser for å innføre dette forbudet mot import, for det er den vanligste smittevegen, den mest åpenbare, også i forhold til munn- og klovsyke. Og mange faginstanser synes dette er en åpenbar faglig vurdering ut fra føre var-prinsippet. Man kan spørre seg: Hva slags faglige argumenter mangler ministeren nå? Det er snakk om et midlertidig forbud, slik EU-nasjonene også snakker om. Alle nasjoner forstår hvorfor andre nasjoner gjøre dette, men vi forstår også hvorfor EU-kommisjonen sier det de sier. De har et annet ansvar.

Ministeren har faglige råd som kan gi ham argument for en annen vurdering. Det synes jeg det er viktig å slå fast. Føre var-prinsippet er også et faglig argument som ministeren må bruke som en norsk argumentasjon overfor EU. At EU-systemet ikke har tradisjon for å bruke føre var-prinsippet som en faglig argumentasjon, er et moment i saken. Men EU-nasjonene gjør det! Og forbrukerne i EU-nasjonene krever det.

Vi skal altså fortsatt ha risikoen med å innføre BSE via levende dyr, og også munn- og klovsyke. Og jeg vil rette på ministeren: Kontroll minsker ikke risikoen ved import, men den øker sjansen for at vi skal oppdage smitten når vi har fått den til landet. Jeg vil også peke på et reelt problem: Hvis vi oppdager BSE hos et importert dyr i Norge, skal vi da sanere hele besetningen, eller skal vi anta at dyret har hatt med seg BSE-smitten til landet? Eller kan vi være sikker på at ikke denne smitten har kommet via føret, og at vi dermed må sanere hele besetningen? Jeg mener at ved ikke å innføre forbud før vi vet mer om dette, utsetter vi norske husdyrholdere og husdyrbesetningen for økt risiko.

Jeg synes det er greit at man argumenterer ut fra det handelspolitiske, men man bør slutte å gjemme seg bak det faglige.

Marit Arnstad (Sp): Debatten i dag har understreket at BSE og munn- og klovsyke er to ulike ting og to ulike problemstillinger å forholde seg til. Men allikevel, det overordnede bildet vi står overfor, er: Hva skal matsikkerhet bety i en verden der mat har blitt så sterkt preget av en frihandelstenkning? Og hva skal matsikkerhet bety i en verden der matproduksjon i så stor grad blir sett på som enhver annen industri?

Landbruksministeren holdt i sitt innlegg i dag og i replikkvekslingen etterpå hardt tak i de faglige anbefalingene han velger å legge vekt på. Men jeg synes det er en litt merkelig tolkning av Dyrehelsetilsynets brev av 18. januar, for det er åpenbart slik at den ene setningen som kan tolkes til fordel for flertallet, er en faglig anbefaling, mens resten av det som står i brevet, ikke er en faglig anbefaling. Det synes jeg er en litt rar tolkning, for hele brevet gjennomføres jo først og fremst av at Dyrehelsetilsynet peker på den store usikkerheten som de mener er grunnlag for et importforbud, og også på behovet for forebyggende tiltak i den situasjonen vi er i, og det har de også gode faglige forutsetninger for.

Etter denne debatten må en kunne spørre seg: Er det bestandig rasjonelt å vente og se? Og når man i forhold til en sykdom som kugalskap ikke kan bruke et virkemiddel som importforbud, må det slås fast at Stortingets flertall her i dag avviser bruk av importforbud som forebyggende middel overhodet. Det er kun når det er snakk om krisehåndtering, at det kan komme inn som virkemiddel. Det er i strid med det Dyrehelsetilsynet så klart sier, og jeg tror også det er i strid med det mange av forbrukerne tenker seg og ønsker seg i forhold til norsk matvaresikkerhet.

Jeg savner en drøfting av de mer overordnede forholdene fra Arbeiderpartiets side. Jeg savner at en tar mer alvorlig debatten om en føre var-holdning i forhold til den akutte situasjonen vi er oppe i, men også i forhold til mulige framtidige sykdomsbilder. Jeg savner en overordnet debatt om hvor grensene går når det gjelder hensynet til matvaresikkerhet og forholdet til fri handel og til et industrielt landbruk – i tråd med intensjonene i EUs regelverk. Hvis en for alvor mener, som landbruksministeren sa her i dag, at det ikke er mulig å være treffsikker, hvis en for alvor mener at en i forhold til enkelte av disse sykdommene ikke kan ha full oversikt over smittesituasjonene, hvorfor skal en ikke da prøve å skjerme sjølve kilden, så langt en kjenner kilden til sykdommene som har oppstått? Slik sett ville et importforbud vært det riktige virkemidlet.

Jeg synes vi skulle ta denne debatten alvorlig. Og når det gjelder representanten Karlstrøms spørsmål om hva som mangler nå av faglige råd: Det som mangler nå, er en krise – da kommer vel kanskje også forbudet.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er ikke vanskelig å se på ansiktene til flertallets representanter i denne salen i

dag at man mistrives med den situasjonen man er kommet opp i.

Vi har en dramatisk tilstand i Europa. EUs landbrukspolitikk er under et sterkt press, og statsråder har måttet forlate sine poster på grunn av den situasjonen enkelte land er kommet opp i. I en situasjon som den vi nå ser, hvor landbrukspolitikken i land etter land kollapser, og hvor vi ser at dyrebålene brenner i mange europeiske land, våger altså ikke flertallet å legge til grunn føre var-prinsippet av redsel for mottiltak fra EU! Jeg vil tro at fornuftige mennesker innenfor EU i dag spør seg: Hvordan er det mulig at Norge, som hittil har unngått utbrudd av smitte, lar være å sette i verk strengest mulig tiltak for å beskytte seg?

Vi mangler faglige råd, sier landbruksministeren. Det er mulig at landbruksministeren mangler faglige råd som han tror EU vil komme til å akseptere, men landbruksministeren mangler på ingen måte faglige råd fra norske fagmyndigheter. I brev av 27. november i fjor sier Statens dyrehelsetilsyn følgende:

«Statens dyrehelsetilsyn vil fraråde import av levende storfe eller fôr som inneholder kjøttbeinmjøl.»

Det heter videre i det samme brevet:

«Landbruksdepartementet har uttrykt at EØS-avtalen ikke gjør det mulig for norske myndigheter å forby slik import.»

Det er altså helt andre årsaker enn faglige råd som ligger til grunn. Stort klarere faglige råd enn det landbruksministeren har fått, er det nemlig ikke mulig å finne.

Dyrehelsetilsynet sier videre i et brev datert 18. januar i år:

«Vi har stor forståelse og respekt for de vanskelige politiske avveininger departementet må foreta, og vil etter beste evne gjøre og kommunisere våre vurderinger utfra et forvaltningsmessig faglig ståsted basert på de beste ekspertvurderinger som til enhver tid foreligger.»

Dyrehelsetilsynet, som gir faglige råd, mener altså at det bør innføres forbud mot import av levende dyr eller fôr som inneholder kjøttbeinmel. Landbruksministeren så forøvrig så sent som i januar ingen grunn til å forby import av fôr.

Dyrehelsetilsynet er altså av den oppfatning at det er en politisk beslutning som ligger til grunn for at man ikke vil vedta importforbud, ikke en faglig begrunnelse. Den faglige begrunnelsen har Dyrehelsetilsynet gitt. Jeg nekter å tro at Dyrehelsetilsynet har uttalt seg på noe annet enn et faglig grunnlag – jeg ser landbruksministeren rister på hodet – når man i brev av 27. november sier følgende:

«Statens dyrehelsetilsyn vil fraråde import av levende storfe eller fôr som inneholder kjøttbeinmjøl.»

På bakgrunn av at landbruksministeren reagerer som han gjør, må mitt spørsmål til ham bli: Har landbruksministeren tillit til Dyrehelsetilsynets faglige vurderinger?

Ola D. Gløtvold (Sp): Det meste er kanskje sagt i denne saken, slik som argumentene har framkommet her. Men jeg har også lyst til å minne om hva Statens dyrehelsetilsyn sier i sitt brev av 27. november 2000, og også

minne om at de sendte en henvendelse til Landbruksdepartementet atskillige måneder før det, da de i brev av den 26. mai 2000 advarte mot import av levende storfe og fôr, fordi det representerte en stor fare for innslipping av kugalskapssmitte i Norge.

Det er et helsepolitisk aspekt ved dette som jeg syns landbruksministeren og Regjeringen tar lite tak i. Det vises til at vi har gode kontrollrutiner, og at det sammen med de tingene som nå eventuelt skal settes i verk, er godt nok.

Da vil jeg minne landbruksministeren om at jeg i fjor vår tok opp et spørsmål med finansministeren om et stort misforhold når det gjaldt import av kjøtt fra Danmark. Av norsk statistikk framgikk det at vi i 1999 importerte 15 tonn storfekjøtt fra Danmark, mens den danske kjøttbransjen påpekte at eksporten til Norge i samme tidsrom hadde vært på 55,8 tonn storfekjøtt. Finansministeren gav meg ikke noe godt svar på spørsmålet mitt om kontrollrutiner og hvordan dette kunne ha seg. Det ble vist til at det var kjøtt som var tatt med av enkeltpersoner, men det er ikke inne i disse tallene her. Det ble også vist til at det var kjøtt som ble brukt på norske installasjoner i Nordsjøen og i vår handelsflåte. Men så stort misforhold er det ikke på dette området.

Mitt spørsmål er da: Er de kontrollrutiner vi har hatt, og har i dag, gode nok til å si at det er trygt med den kontrollen vi nå foretar?

Presidenten: Tida for føremiddagsmøtet er straks over. Presidenten vil foreslå – under den klare føresetnaden at debatten ikkje tek seg opp – at vi forlengjer føremiddagsmøtet til denne saka er ferdig handsama. Vi har ein igjen på talarlista, nemleg statsråd Bjarne Håkon Hanssen. – Det blir sett på som vedteke.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Det var mange ting jeg kunne tenkt meg å kommentere, men etter denne henstillingen fra presidenten skal jeg begrense min kommentar til det som representanten Enoksen var opptatt av, nemlig spørsmålet om min tillit til Dyrehelsetilsynet. Det er selvfølgelig viktig for meg å understreke at jeg har tillit til Dyrehelsetilsynet, og derfor har jeg også lest meget nøye hvilke råd Dyrehelsetilsynet gir meg. Jeg har aldri lagt skjul på at Dyrehelsetilsynet anbefalte importforbud. Det står det også i redegjørelsen, og jeg har sagt at jeg tar det til etterretning. Men så har jeg måttet gå inn på hva som er begrunnelsen for anbefalingen. Er Dyrehelsetilsynets begrunnelse for anbefalingen at importen representerer en trussel mot dyre- eller folkehelsen? Det er den faglige begrunnelsen jeg må bruke for eventuelt å forsvare et importforbud. Jeg må da konstatere at Dyrehelsetilsynet anbefaler et importforbud, men ikke ut fra at man mener at import er en trussel mot dyre- eller folkehelsen, fordi, som man sier:

«Et dyr med opprinnelse fra et land med høyere risiko for kugalskapsmitte enn Norge representerer etter dagens kunnskap neppe noen belastning på fôr- og næringskjeden.»

Det er altså ikke en smittsom sykdom som belaster fôr- og næringskjeden. Videre:

«Det er vår oppfatning at den særlige kontrollen som gjennomføres på importerte dyr ved slaktning fører til at kjøtt fra disse dyrene har samme kvalitet med hensyn til kugalskapsmitte som kjøtt fra norske dyr.»

Med andre ord, det er ingen trussel mot dyre- og folkehelsen, og det er det avgjørende for meg. Jeg har altså basert meg på innspillene, og jeg tar til etterretning at man ønsker seg et importforbud. Men jeg tar også til etterretning og legger vekt på at de selv også klart uttaler at det ikke er noen trussel mot dyre- og folkehelsen. Og det er trussel mot dyre- og folkehelsen som er grunnlaget for å fremme et importforbud.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg skal være kort. Jeg vil gjerne ha statsrådets kommentar til én setning i Statens dyrehelsetilsyns brev av 27. november. Der står det følgende:

«Statens dyrehelsetilsyn vil anmode adressatene av dette brev om å bidra til at husdyrprodusenter og andre blir informert om den risiko for dyre- og folkehelsen som er knyttet til slike importere.»

Kan statsråden kommentere den ene setningen?

Jon Lilletun (KrF): Det er ganske sterkt når statsråden i fleire av sine innlegg så klart berre poengterer den eine setninga, og når han no i det siste innlegget uttrykker, slik ein må forstå det, at rett nok så har Statens dyrehelsetilsyn sagt at dei ønskjer eit importforbud, men ikkje på grunn av folkehelse, ikkje på grunn av dyrehelse – ikkje av nokon av dei årsakene. Ja, men er det berre for moro skuld at dei har føreslått det då? Det er jo ein grunn til at dei har føreslått det!

Vidare må eg òg få lov til å seie at det ikkje oppmuntrar til å inngå forlik med Arbeidarpartiet når ein høyrer korleis veterinærutvidinga vert behandla av landbruksministeren.

Når ein vedtek ei utviding av EØS-avtalen med veterinære forhold, og landbruksministeren i dag faktisk uttrykkjer seg slik at det i samsvar med den berre er ein konklusjon som kan brukast, då er det noko som vi merkar oss. Etter mitt syn er det eit politisk skjønnsom som skal leggjast til grunn, og ut frå det kan ein kome til to konklusjonar. Det ville eg hatt stor forståing for, men slik som landbruksministeren har uttrykt seg i dag, høyrer det ut som om ein berre kan kome til ein konklusjon ut frå det som fleirtalet i Stortinget den gongen sa.

Så til slutt – eg veit det er seint no, men det er ei viktig sak: Det er ein ting alle er einige om i komiteen. Det har ikkje landbruksministeren kommentert. Difor skal eg no avslutte positivt. Det er nemleg slik at heile komiteen har sagt at ein òg ynskjer ei merkeordning for uemballert kjøtt, t.d. det som går til restaurantar. Det ynskjer ein raskt eit system for, slik at ein kan få bukt med det lovbrøtet som i dag går føre seg der.

Eg håper at landbruksministeren har merka seg at her er komiteen einstemmig – det ser ut som det er det einas-

te som salen er samd om i dag – og at han kan seie at ja, det skal vi gjere, og det skal vi gjere fort.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Som jeg sa enten i en replikk eller i mitt hovedinnlegg tidligere i dag, er den faglige oppsummeringen som kommer fra de ulike fagmiljøene i Norge, basert på følgende: Å importere levende storfe medfører økt risiko for å få BSE-smitten inn i landet. Dersom det ikke skal være en trussel mot dyre- og folkehelsen, må det iverksettes risikoreduserende tiltak, som igjen medfører at vi får et betydelig antall tilhørende rutiner og kontrollsystemer, som er krevende, utfordrende og kostbare. Et importforbud ville selvfølgelig ha sørget for at vi slapp disse tilhørende rutinene, og at vi slapp disse kontrollsystemene. Og mange ville sagt at det var en stor fordel.

Jeg vil også si at hvis vi kunne slippe å ha alle disse tilhørende rutinene og alle disse kontrollsystemene, er det mange grunner som taler for at det ville ha vært en fordel for oss, men det er ikke et faglig grunnlag for å vedta et importforbud. Skal vi vedta et importforbud, må vi kunne knytte det opp til dyrehelse og folkehelse, og da har jeg gjentatte ganger referert hva Dyrehelsetilsynet sier i det siste brevet til meg av 18. januar om folke- og dyrehelse. Jeg mener at det der fremgår veldig klart at man ikke mener at dyrehelsen er truet, fordi det ikke er en smittsom sykdom, og at man mener at folkehelsen ikke er truet, fordi de tiltakene man har iverksatt i forbindelse med slaktning, sørger for at kjøttet er trygt, noe som også Folkehelse mener. Da kan man stille det spørsmålet så mange ganger man vil, men det er min vurdering, innenfor det skjønnsrom som ligger i veterinæravtalen, at skjønnet klart går i retning av at det ikke er en trussel for dyre- og folkehelsen, og at vi da bør opptre med ryddighet og ikke begrunne det ut fra andre forhold enn trussel mot dyre- og folkehelsen.

Presidenten: Odd Roger Enoksen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til eitt minutt.

Odd Roger Enoksen (Sp): Statsråden har nå avklart at det ikke er mangel på faglige vurderinger som gjør at han sier nei til et importforbud, men at det er en skjønsmessig vurdering av situasjonen som tilsier at han fortsatt vil tillate import fra land som har påvist kugalskap.

I brevet av 27. november, som statsråden konsekvent unnlater å referere fra, og som jeg nettopp har lest én setning fra, sier altså Statens dyrehelsetilsyn videre:

«Vi har i dag ikke noe faglig grunnlag for å fraråde innførsel av sæd eller embryo.»

Altså underforstått: Man har en faglig begrunnelse for å fraråde import av levende dyr eller av fôr som inneholder kjøttbeinmel. Det er de faglige begrunnelsene som Dyrehelsetilsynet har brukt. Statsråden sa for to innlegg siden at han ikke hadde noen faglig begrunnelse fra Dyrehelsetilsynets side. Jeg tar til etterretning at statsråden nå sier at han har brukt en skjønsmessig vurdering og

ikke ønsker å si nei til import av levende dyr. Det er noe annet enn en faglig begrunnelse.

Kjell Opseth (A): Representanten Enoksen sa i eit tidlegare innlegg at han hadde sett på ansiktsuttrykka til fleirtalet i denne saka at dei ikkje likte denne debatten. Eg kan forsikre representanten Enoksen om at vi føler oss på særst trygg grunn i denne saka, og det undrar meg at Senterpartiet, og delvis Kristeleg Folkeparti, ikkje aksepterer det som statsråden no har gjenteke i opptil fleire innlegg.

Både representanten Enoksen og representanten Lille-tun har vore statsrådar og veit kva vekt ein skal leggje på det ulike innhaldet i ei fagleg tilråding frå eit underliggjande organ. Det undrar meg at ein vel å plukke ut bitar og ikkje sjå på totaliteten, slik statsråden no har gjort gjentekne gonger. Representanten Enoksen prøver no å framstille dette eine og aleine som eit skjøn. Nei, det er ei totalvurdering ut frå rapporten frå Veterinærinstituttet, som konkluderer med at med dei tiltaka som er innførte, er det ingen risiko for dyrehelse og folkehelse. Eg kan ikkje skjønne at det skal vere uråd å forstå. Men det er vel slik at ein kanskje ikkje vil forstå.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg beklager å måtte ta ordet igjen, men når Enoksen nå legger det ut slik at jeg overhodet ikke har basert meg på faglige råd, men bare på skjønn, så er jo det i beste fall et forsøk på å villed i forhold til det jeg har sagt. For jeg har sagt at jeg har lagt avgjørende vekt på de faglige råd fra Veterinærinstituttet, som er det faglige kompetanseorgan som staten har for å komme med risikovurderinger, jeg har gått grundig gjennom det Dyrehelsetilsynet har sagt til meg, og jeg har nøye gått gjennom det de sier om trussel mot dyre- og folkehelsen.

Jeg føler at de faglige rådene som er gitt til Landbruksdepartementet i denne saken, klart forteller meg at det å importere levende storfe med de risikoreduserende tiltak vi har, ikke representerer en trussel mot dyre- og folkehelsen. Så har jeg i tillegg sagt at så lenge de faglige rådene tilsier det, er det ingen skjønsmessige vurderinger som er sterke nok til å overprøve de faglige rådene. Derfor har det altså ikke kommet noe forslag fra min side som går i retning av et importforbud. De faglige rådene er entydige i forhold til folke- og dyrehelsetrusselen.

Marit Arnstad (Sp): For å klargjøre litt på slutten: Jeg føler at vi nå har fått statsrådens uttalelse om at de faglige organene sier at import er mer risikofyllt enn egenproduksjon. Men i stedet for å lytte til de vurderingene som gjøres fra Dyrehelsetilsynet, velger landbruksministeren å legge sitt eget skjønn til grunn – totaliteten, som representanten Opseth viste til. Det betyr at totaliteten tilsier at Arbeiderpartiet ikke er villig til å legge vekt på føre var-prinsippet, og at Arbeiderpartiet ikke er villig til å legge vekt på den usikkerheten som gang på gang har blitt betont av Dyrehelsetilsynet. Jeg sa i mitt forrige treminuttersinnlegg at det vel blir en endring hvis det blir en krise. Jeg får vel heller si: Det blir vel et forbud når vi

får enda en ny krise i tillegg til den vi allerede har – som det må kriseorienteres om.

Presidenten: Jon Lilletun har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til eitt minutt.

Jon Lilletun (KrF): Fyrst vil eg replisere til representanten Opseth at eg har på vegner av Kristeleg Folkeparti heile tida sagt at det er mogleg ut frå ei samla vurdering å kome til to konklusjonar. Men det heile dagen har gått med til frå Arbeidarpartiets side, og spesielt frå statsrådens side, er å prøve å få fram at det berre er mogleg å kome til ein konklusjon og å gjere råda som har kome, eintydige. Så eg meiner at i den grad det har vore einsidigskap i denne debatten, så er det akkurat i dag Arbeidarpartiet som har stått for den.

Eg skal prøve å vere positiv ein gong til, sjølv om statsråden ikkje ynskjer å svare på det som er positivt. Men det står altså i innstillinga:

«Komiteen mener merking med opprinnelsesland av kjøtt som frambyts i restauranter vil være en stor ut-

fordring for kontroll- og tilsynssystemene. I større grad enn detaljhandelen, hvor vi har god tradisjon med varefaktainformasjon, er forbrukerinformasjon ... basert på tillit.»

(Presidenten klubbar)

Så kjem konklusjonen:

«Komiteen ber departementet i samarbeid med kafé- og restaurantnæringen å finne fram til gode og praktikable ordninger.»

Vil ministeren gjere det, og vil han gjere det fort?

Presidenten: Eitt minutt er eitt minutt, også for Kristeleg Folkeparti.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Ja.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sakene nr. 1, 2 og 3.

(Votering, se side 2239)

Presidenten vil no heve føremiddagens møte. Nytt møte blir sett kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.15.

Møte mandag den 5. mars kl. 18

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 60)

S a k n r . 4

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Jon Lilletun, Ansgar Gabrielsen, Morten Lund og Leif Helge Kongshaug om at staten skal dekke også grunneiernes saksomkostninger i tvister om reinbeite (Innst. S. nr. 158 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:26 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 10 minutter og de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Erling Brandsnes (A) (ordfører for saken): I forbindelse med dagens behandling av Dokument nr. 8:26 om at staten skal dekke grunneiernes saksomkostninger i tvister om reinbeite, går en enstemmig næringskomite inn for at det etableres en ordning der grunneierne får dekket sine saksomkostninger i saker av prinsipiell karakter.

Ved forhandlingene om reindriftsavtalen for 1999-2000 ble partene enige om at midler fra Reindriftens Utviklingsfond kunne brukes til å dekke saksomkostninger som påløper ved tvist om reinbeite. Dagens vedtak vil føre til at det i årets jordbruksforhandlinger blir lagt opp til en parallell ordning til dekning av grunneiers saksomkostninger ved slike tvister.

Det er flere steder i landet konflikter om hvor grensene for reinbeite går. En håper fortsatt at regionale meklingsråd skal kunne løse disse konfliktene. Likevel kan slike tvister lett havne i rettsapparatet. Nå skal en ikke avskrive denne meklingsordningen ennå. Det kan være slik at når noen prinsipielle saker er avgjort i rettsapparatet, vil dette kunne gi et bedre og sikrere grunnlag for arbeidet i konfliktrådene.

En samlet komite åpner for at Regjeringen kan vurdere om partene bør bidra med egenandeler i slike rettstvister. Hvis dette blir gjennomført, kan det kanskje føre til at partene i mindre saker forsøker å få til løsninger gjennom konfliktrådene og dermed unngår både rettssak og egenandeler.

Det er grunn til å anta at også prosedyrene for å få støtte til dekning av slike utgifter for grunneierne vil få en utforming lik prosedyrene for å få økonomisk bistand

fra Reindriftens Utviklingsfond. Støtte vil da bli gitt etter søknad og en vurdering av hvert enkelt tilfelle.

Dagens vedtak i Stortinget vil føre til at det ikke er økonomien som bestemmer om en prinsipiell sak blir behandlet i rettsapparatet. Dette vil være en klar styrke for den allmenne rettssikkerheten. Likevel må det nevnes at det som regel er slik at det er en stor gruppe grunneiere som står mot en liten gruppe reineiere i slike tvister. Det betyr at kostnaden for den enkelte reineier kan være betydelig større enn for den enkelte grunneier. Derfor er det lett å forstå at reineierne fikk en slik ordning inn i reindriftsavtalen.

I behandlingen av denne saken er tvisten mellom reindriftsnæringen og berørte grunneiere i Selbu brukt som eksempel på en slik sak som er havnet i rettsapparatet. Denne saken skal om ikke lenge behandles i Høyesterett for å få en avklaring i tvistespoersmålet om reinbeite. I ettertid vil vi da kunne se hvordan en eventuell dekning av omkostninger ved tvisten vil bli vurdert.

Øystein Hedstrøm (Frp): Stortinget har her grepet fatt i en sak av stor betydning for dem det gjelder. Det er grunn til å hevde at rettstilstanden etter behandlingen av reindriftsloven ikke er blitt godt nok avklart, og at det derfor er nødvendig med prinsippavgjørelser i rettsapparatet. Gjennom å styrke det økonomiske grunnlaget for grunneiere i rettstvister i saker på dette området som er av prinsipiell karakter, vil det bli bedre mulighet til å ivareta rettssikkerheten, slik vi ser det.

Det er ingen tvil om at reindriftsloven gir en sterk stilling for reindriftssamene med hensyn til å tøve reindrift. Konflikter i kjølvannet av denne loven var derfor ikke uventet. Fremskrittspartiet vil hevde at grunneierne i utgangspunktet har en svak stilling, fordi reindriftssamenes rettigheter og interesser er godt ivaretatt i lovgivningen. Grunneierne stiller svakt i utgangspunktet og bør i det minste få styrket sin økonomiske stilling. Det er riktig og rettferdig at grunneierinteressentene får dekket utgifter til saksomkostninger innenfor jordbruksavtalen som en motvekt mot de muligheter som er etablert for reineiere gjennom Reindriftens Utviklingsfond. Det er gledelig at en samlet komite har inntatt dette standpunkt, og at grunneiere gis en sterkere stilling økonomisk, relatert til dekning av saksomkostninger i reinbeitetvister.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg vil bare på Kristelig Folkepartis vegne gi uttrykk for glede over at vi har fått med oss hele komiteen på denne merknaden, og vi er spente på oppfølgingen fra departementet.

Morten Lund (Sp) (komiteens leder): Denne saken startet med henvendelse fra grunneierne i Selbu, som har hatt en sak gående i mange år, og som nå har saken for Høyesterett. Det viste seg at kostnadene ved en slik sakførsel er meget store. I dette tilfellet er det en del grunneiere som står bak saken, men det er noen få som har tatt på seg å garantere. Jeg er glad for at det nå har kommet til en slik ordning at de, når saken er kommet dit hen, får sendt sin søknad om dekning av saksomkostninger til av-

talepartene innenfor jordbruket, og at de skal få sine kostnader dekket på samme vis som reinbeiteinteressentene. Det kan ikke være noen tvil om at den saken som denne innstillingen handler om, er en typisk prinsippsak..

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Stortinget behandler i dag spørsmålet om statlig dekning av grunneiernes utgifter ved saksomkostninger i saker om tvist om reinbeite som er av prinsipiell karakter. Jeg har merket meg at komiteen går inn for at grunneierne skal få dekket slike utgifter innenfor jordbruksavtalens ramme etter et liknende opplegg som det som er etablert over reindriftsavtalen.

Jeg tar dette til etterretning og vil sørge for at forholdet, i henhold til komiteens merknader, vil bli tatt opp fra statens side ved årets jordbruksforhandlinger. Komiteens merknader har som konsekvens at begge parter i forhandlingene må være innstilt på å disponere midler fra avtalerammen til dette formålet.

Jeg har i brev til næringskomiteen av 25. januar og 14. februar i år gitt uttrykk for mitt syn på de spørsmål som her reiser seg. Brevene følger som henholdsvis vedlegg 1 og 2 til innstillingen, og jeg ser ikke grunn til å gå detaljert inn på det som der er anført fra min side.

Jeg vil imidlertid minne om bakgrunnen for det forslag til endring i reindriftsloven § 2 som ble fremmet fra Regjeringens side i 1995 gjennom Ot.prp. nr. 28 for 1994-95. Det ble konstatert et økende antall konflikter vedrørende reindriftsrettens geografiske utstrekning innenfor de samiske reinbeiteområdene og et ønske fra myndighetenes side om å gi reindriftsnæringen tryggere juridiske rammevilkår i de områder hvor reindrift rent faktisk ble utøvd. Norges folkerettslige forpliktelser overfor reindriftssamene spilte i denne sammenheng en sentral rolle.

Jeg oppfatter det slik at det er bred enighet om at Norge skal følge opp de internasjonale forpliktelser vi har om beskyttelse av urbefolkninger og minoriteter. Det vil være uheldig for alle parter dersom vi nå får rettskonflikter i et enda større omfang. For reindriftssamene vil slike konflikter virke sterkt belastende for næringsvirksomheten. I den utstrekning reindriften er den tapende part i slike konflikter, kan staten søke å inngå leieavtaler, eventuelt ekspropriere dersom vilkårene for dette er til stede. Dette er spørsmål som det eventuelt kan bli nødvendig å komme tilbake til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2240)

S a k n r . 5

Innstilling fra sosialkomiteen om samtykke til deltaking i ei avgjerd i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtala om deltaking for EFTA/EØS-statane i dei lengde delprogramma innanfor EU-programmet for folkehelse (2001-2002) (Innst. S. nr. 155 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 44 (2000-2001))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2240)

S a k n r . 6

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å innføre oppsøkende og forebyggende hjemmesykepleie i eldreomsorgen (Innst. S. nr. 157 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:29 (2000-2001))

Olav Gunnar Ballo (SV) (ordfører for saken): I det dokumentet som foreligger, fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag for Stortinget om å ta oppsøkende og forebyggende hjemmesykepleie inn i lov om helsetjenesten i kommunene i tråd med innholdet i forslaget.»

Når det gjelder selve forslaget, viser forslagsstillerne til at det i Danmark skal gjennomføres oppsøkende hjemmesøk til innbyggere som er fylt 75 år, minst to ganger pr. år. Det vises videre til statsfinansierte forsøk som har funnet sted bl.a. i 21 svenske kommuner, og at det også finnes kommuner i Norge som har gode erfaringer med ordningen. Som argumenter for tiltaket framholdes at det kan forebygges sykdom og funksjonstap, f.eks. ved at det avdekkes ukjent høyt blodtrykk, underforbruk av hjelpemiddel, feilbruk av medikament og underforbruk av hjemmetjenester.

Forslagsstillerne trekker også fram en del andre argumenter for at en ordning som beskrevet, bør gjennomføres, og mener at Regjeringen bør ta oppsøkende og forebyggende hjemmesykepleie inn i lov om helsetjenesten i kommunene, og at Helsetilsynet bør få hjemmel til å utarbeide og ajourholde en kortfattet veileder for kommunene.

I komiteens behandling av saken står en samlet komite for merknader som understreker de positive intensjonene ved forslaget. Et flertall bestående av alle partier bortsett fra Fremskrittspartiet, understreker de gode erfaringene som også foreligger knyttet til fastlegeordningen i Danmark, og påpeker at det kan være lurt å se de to ordningene under ett, fordi et bedret samarbeid mellom den hjemmebaserte omsorgen og fastlegene vil kunne gi tjeninglige resultater også for den eldre befolkning, og ikke minst for hjemmeboende med behov for hjemmebasert omsorg.

Komiteens flertall, alle partiene utenom Fremskrittspartiet, påpeker at resultatet av det svenske programmet ikke vil foreligge før mot slutten av 2002, og det samme flertallet understreker da at hvis man foretar en utredning, vil det være nyttig også å se på de resultatene som er å oppvise fra Sverige, Danmark og England.

En samlet komite mener at det også i Norge vil være nyttig å høste erfaringer med en ordning i visse kommuner før man eventuelt tenker seg ordningen gjennomført som en generell ordning.

Komiteens flertall, alle partier utenom Fremskrittspartiet, vil derfor gå mot selve forslaget som forslagsstiller-

ne fremmer i dokumentet, men tar i stedet til orde for at det gjennomføres forsøk med oppsøkende hjemmebasert omsorg. I forbindelse med skissering av innholdet i et slikt forsøk understreker flertallet at man i dag ser at ulike grupper utfører ulike typer arbeid, og at bl.a. blodtrykksbehandling når det skal gjennomføres i hjemmet, kan være annerledes enn når det gjennomføres på legens kontor, og at det dermed enda en gang blir nødvendig å understreke viktigheten av tett samarbeid mellom ulike faggrupper.

En samlet komite fremmer til slutt følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen igangsette prøveprosjekt med oppsøkende, forebyggende hjemmebasert eldreomsorg i et representativt utvalg av kommuner.»

Bendiks H. Arnesen (A): Forebyggende tiltak er viktig, og i de aller fleste tilfeller gir dette en gevinst både for menneskene dette gjelder, og for samfunnet. I så måte er vi kanskje for lite flinke til å gjennomføre virkningsfulle forebyggende tiltak, både i forhold til den eldre del av befolkningen og i forhold til de som er yngre.

Det viktigste med forebyggende tiltak er at de bidrar til å bedre livskvaliteten for den det gjelder, men det er viktig å huske på at samfunnet som helhet har en gevinst av at enkeltmennesker kan fungere best mulig i dagliglivet. I så måte er intensjonene i det foreliggende forslaget gode.

I Norge er vi kommet langt i forebyggende arbeid, men vi må kunne erkjenne at mye kan gjøres enda bedre. Jeg imøteser i den sammenheng innføringen av fastlegeordningen som snart skal tre i kraft, og som utvilsomt vil være av stor betydning som forebyggende tiltak. En eventuell ordning med forebyggende hjemmebasert omsorg må sees i sammenheng med fastlegeordningen.

Selv om jeg er svært positiv til helseforebyggende tiltak, er jeg opptatt av at vi ikke skal «sykeliggjøre» folk. Vi må etter min mening være varsomme med å vinkle forebyggingen slik at den kan påvirke folks helsesituasjon i negativ retning.

Forebygging er så mye mer enn måling av blodtrykk, medisiner og bruk av hjelpemidler osv. Forebygging er også sosial kontakt med andre mennesker og muligheten til å være med på f.eks. kulturaktiviteter. Dette er forhold som i høyeste grad påvirker helsesituasjonen, og som virker forebyggende.

Tilrettelegging på bostedet slik at skader kan unngås, er også av største betydning. For eksempel har tepper og løse ledninger langs gulvet forårsaket mange beinbrudd som kunne ha vært unngått. Det finnes mange andre eksempler på enkle forhold i hjemmet som det kan ligge stor grad av forebygging i å få rettet på.

Derfor er det viktig at oppsøkende, forebyggende tiltak i eldreomsorgen ikke bare rettes inn mot hjemmesykepleie, men mot hele den hjemmebaserte eldreomsorgen. Fra Arbeiderpartiets side støtter vi derfor at det igangsettes prøveprosjekt med oppsøkende, forebyggende hjemmebasert eldreomsorg i et representativt utvalg av kommuner.

Harald T. Nesvik (Frp): Årsaken til at Fremskrittspartiet har fremmet dette dokument nr. 8-forslaget, er at

nyere forskning viser at forebyggende hjemmebesøk av fagpersonell kan hjelpe hjemmeboende eldre med å bedre livskvalitet og helse, samt at det kan se ut som om et slikt forebyggende tiltak også kan føre til at liggedøgn i sykehus og sykehjem reduseres. De beste eksemplene i denne sammenheng finner man i Danmark, der bl.a. et godt dokumentert forsøk i Rødovre kommune, som ble publisert allerede i 1985, viste at forebyggende hjemmebesøk gav bedret livskvalitet, bedret funksjonsevne, færre innleggelses i sykehus og redusert dødelighet. Det er også verdt å merke seg at Danmark i 1995 vedtok en egen «lov om forebyggende hjemmebesøk til eldre».

Også i Norge er det noen som får tilbud om forebyggende hjemmebesøk etter den danske modellen, og den erfaringen man har høstet der, er meget god. Hareid kommune på Sunnmøre har innført en modell der hjemmesykepleien tilbyr alle over 80 år i kommunen som ikke har regelmessige besøk av hjemmebasert omsorg, et besøk en gang hvert år. Ved dette besøket gjennomfører pleieren et strukturert intervju med spørsmål som skal avdekke truende helsesvikt, potensielle risikomoment i hjemmet eller risikomoment i den personlige atferd hos vedkommende. Dersom det avdekkes noe som er vesentlig, tilbys det tiltak, dette være seg hjelpemidler eller tjenester etter vanlige rutiner. Videre tilbyr man måling av blodtrykk og legger igjen informasjon om kommunens tjenester og øvrige relevante tilbud lokalt.

Fremskrittspartiet ønsker at det skal lovfestes en rett til oppsøkende, forebyggende hjemmesykepleie ved at en tar dette inn i lov om helsetjenesten i kommunene, men ser at det pr. i dag ikke er stemning for dette i sosialkomiteen og dermed heller ikke i Stortinget. Vi er imidlertid glad for at komiteen tar dette initiativet til Fremskrittspartiet på alvor, da en samlet komite ber Regjeringen iverksette prøveprosjekt med oppsøkende, forebyggende hjemmebasert eldreomsorg i et representativt utvalg kommuner. Dette er gledelig og et skritt i den retning som Fremskrittspartiet ønsker, og jeg regner med at dette settes i verk så snart det er praktisk mulig å få det til. Det er viktig at vi kan komme i gang med denne typen tiltak, slik at vi også innenfor denne kategorien kan bli flinkere med forebygging og ikke bare med behandling når eventuelt en situasjon er oppstått.

Dette er ikke bare viktig av økonomiske grunner for samfunnet, men først og fremst er dette et tiltak for å kunne forhindre unødige smerter og lidelser for de av våre eldre der enkle grep kan forhindre at dette oppstår.

Representanten Arnesen var inne på at han var redd for at en del forebygging også førte til sykeliggjøring. Men dette er ikke et tilbud i den retning. Vi ønsker å kunne tilby en tjeneste som i størst mulig grad skal forhindre at ulykker skjer i hjemmet, og at forhold kanskje blir oppdaget på forhånd, slik at tiltak kan iverksettes.

Så kan man jo spørre seg om dette er nødvendig i dag. Da vil jeg veldig enkelt vise til Varden av i dag. Jeg vil referere fra en artikkel på forsiden, «Eldreomsorg i krise». Under overskriften «Sviktet» står det:

«Nesten daglig får Medisinsk klinikk, TSS inn senil demente som er utmagrete og uttørrete – og i noen tilfeller også forfrosne.

Mange forgår, de kan ikke reddes. Flertallet av de senil demente er kvinner som bor alene i Grenland, de er hjelpeløse og får ikke nødvendig hjelp.»

Jeg håper statsråden kan bekrefte at vi kan prøve å få satt i gang disse forsøkene så raskt som mulig, slik at de eldre i dette landet kan få et tilbud som de fortjener.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 2240)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten foreslår at landbruksministerens redegjørelse i Stortingets møte 13. februar 2001 om de faglige vurderinger om smitterisiko og reelle effekter av tiltak mot kugalskap som norske myndigheter bygger på vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Presidenten gjør oppmerksom på at forslaget foreligger i endret utgave. Det endrede forslaget er omdelt på representantenes plasser i salen og lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå alle smittevernbestemmelser i forhold til sykdom hos husdyr og andre bestemmelser eller lovverk som kan ha virkning på dyrehelse og smittestatus og eventuelt gjennomføre endringer som minimerer risikoen for smittespredning.»

Det blir anledning til stemmeforklaring.

Gunnar Breimo (A): Intensjonene i dette forslaget er langt på vei ivaretatt i flertallsinnstillingen og i de tiltak som Regjeringen iverksetter. Likevel vil jeg anbefale Arbeiderpartiets representanter å stemme for forslaget, med den endringen som det har fått under debatten.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg vil bare si på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre at vi også vil stemme for forslaget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til stemmeforklaring.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes enstemmig.

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:30 (2000-2001) – forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Lisbet Rugtvedt om å innføre forbud mot kjøttbeinmel i fôr til husdyr – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Morten Lund på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre
  - forslag nr. 2, fra Morten Lund på vegne av Senterpartiet
- Det blir anledning til stemmeforklaring.

Randi Karlstrøm (KrF): Forslag nr. 2, fra Senterpartiet, vil vi stemme for på bakgrunn av de siste ukers utbrudd av munn- og klovsyke. Jeg viser her til innlegg fra representantene Lilletun og Kongshaug.

Karin Andersen (SV): Jeg vil anbefale SVs gruppe å stemme for begge mindretallsforslagene, med samme begrunnelse som er gitt fra Kristelig Folkeparti.

Leif Helge Kongshaug (V): Jeg viser til innlegg tidligere i dag, og meddeler at Venstre vil stemme for Senterpartiets forslag, forslag nr. 2.

Presidenten: Presidenten lar da først votere over forslaget fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om straks å innføre midlertidig forbud mot import av kjøttprodukter av storfe som kan tenkes å inneholde risikomateriale, fra land som har dårligere status i forhold til BSE enn det Norge har.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 63 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.37.08)

Presidenten: Det voteses så over forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om straks å innføre et midlertidig forbud mot import av levende storfe fra land som har dårligere status i forhold til BSE enn det Norge har.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre ble med 63 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.37.33)

Komiteens hadde innstillet:

Dokument nr. 8:42 (2000-2001) – forslag fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen, Morten Lund og Tor Nymo om midlertidig forbud mot import av levende storfe og kjøttprodukter av storfe fra land som har påvist kugalskap – avvises.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 62 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.38.14)

Votering i sak nr. 4

Komiteens hadde innstillet:

Dokument nr. 8:26 (2000-2001) – forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Jon Lilletun, Ansgar Gabrielsen, Morten Lund og Leif Helge Kongshaug om at staten skal dekke også grunneiernes saksomkostninger i tvister om reinbeite – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Noreg tek del i ei avgjerd i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtalen om deltaking for EFTA/EØS-statane i dei lengde delprogramma innanfor EU-programmet for folkehelse (2001-2002).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Komiteens hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringen igangsette prøveprosjekt med oppsøkende, forebyggende hjemmebasert eldreomsorg i et representativt utvalg av kommuner.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 7

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 18.40.
